

2020-10-08

Naturvårdsverkets förslag på jakttider – N2020/01735/FJR

Svenska jägareförbundet ("förbundet") vill inleda med att betona att organisationens 157 000 medlemmar, inkluderat hundratals lokala jaktvårdsorganisationer, genom en noggrann förankringsprocess för fram ett enat, gemensamt remissvar. Förbundet anser att biologiska ramar bör utgöra det yttre spannet under vilken jakttid kan medges. Dock bör även i hög grad kulturella och jaktetiska aspekter beaktas då tiderna och reglerna sedan sätts inom dessa ramar. En hänsyn till dessa mjuka värden bör balansera den direkt sakliga grunden och borgar för samverkan, förankring och samhällets acceptans för jakten i Sverige.

Med detta sagt har förbundet följande synpunkter på remitterat förslag.

Svenska Jägareförbundet

Särskilt viktiga synpunkter

- Naturvårdsverket föreslår att Naturvårdsverket i framtiden ska ha rätt att besluta om jakttider, med möjlighet att delegera beslut till länsstyrelserna. Förbundet delar inte den uppfattningen. Att slå fast jakttider är en avvägning mellan etiska hänsynstaganden och samhällsintressen, således en fråga som ytterst bör hanteras av regeringen.
- Naturvårdsverket föreslår allmän jakt på kronhind. Detta är i förbundets ögon oacceptabelt. Incitamenten för frivillig samverkan inom Kronhjortsskötselområden (KSO) tas då i princip helt bort vilket är samma analys som landets samtliga Länsstyrelser såväl som expertisen framfört. Därigenom försvinner såväl kunskapen om populationens storlek, sammansättning samt utveckling som möjligheterna att kontrollerat styra utvecklingen åt för majoriteten önskvärt håll.
- Det är av yttersta vikt att jakt efter älg inte bedrivs under högbrunst. Detta ska inte kopplas till en eventuell betesskadeproblematik, det är en rent etisk princip i jakten baserat på biologi. Vidare bör jakttiderna i norr anpassas efter klimatet, idag anpassar man det med en tidigare jaktstart i "septemberlänen" men ingen anpassning sker vad gäller jaktens slut. Förbundet ser det som självklart i en lokal/regional förvaltningsmodell att beslut om brunstuppehåll samt jakttidens längd vid hårda vinterförhållande tas av den regionala förvaltningen (VFD), inom de ramar som ytterst beslutats av regeringen.
- Förbundet avstyrker jakt efter rådjur i februari. Vårbocksjakten fungerar idag väl i de län i norra Sverige där möjligheten finns. Förbundet ser därför positivt på en försiktig utökning med län som angränsar till dessa (dvs utökning med Stockholm, Örebro, Dalarna, Jämtland och Norrbotten). I sydligare delar av Sverige är vårbocksjakt sannolikt inte lämpligt.
- Rödlistan ska inte användas för att styra jakttider så som Naturvårdsverket föreslagit för ett flertal arter. Naturvårdsverkets koppling mellan Rödlistan och jakttiderna strider mot IUCN:s egna rekommendationer.
- Förbundet vill särskilt sätta fokus på behovet av möjligheterna till god och beprövad viltvård. Jakttiderna på kråkfågel och trut i sin nuvarande omfattning är en förutsättning för detta och konsekvenserna av kortade jakttider blir otvivelaktigt en försämrad biologisk mångfald på sikt.
- Förbundet avstyrker Naturvårdsverkets förslag att dela upp jakthundar i ställande, förföljande och stötande. Rättssäkerheten kan sättas ur spel då någon entydig definition inte finns och heller inte kan göras eftersom gränsdragningen däremellan i viss mån är flytande. Dagens definition av "hundar som förföljer vilt" är enkel att följa och gränsdragningen mycket tydlig.

Svenska Jägareförbundet

Övergripande synpunkter på jaktidsförslaget

Beslut om jakttider ska tas av regeringen

Naturvårdsverket föreslår att Naturvårdsverket i framtiden ska ha rätt att besluta om jakttider, med möjlighet att delegera beslut till länsstyrelserna. Förbundet delar inte den uppfattningen. Att slå fast jakttider är en avvägning mellan etiska hänsynstaganden och samhällsintressen, således en fråga som ytterst bör beslutas av regeringen. Förbundets uppfattning är att den politiska nivån varit mycket tydlig med att jakttiderna är en fråga för regeringen. Den principen bör man under inga som helst omständigheter rucka på. Förbundets bestämda uppfattning är att ramarna för förvaltningen, bl a jakttiderna, bör vara så enhetliga som möjligt över landet och bestämmas av regeringen. Själva viltförvaltningen inom dessa ramar görs med fördel på lokal och regional nivå.

Lokal och regional förvaltning

Förbundet önskar ta tillfället i akt att betona vikten av lokal och regional förvaltning. En decentralisering av viltförvaltningens organisation, med ett ökat inflytande för de närmast berörda, har varit ett övergripande mål med de förvaltningsmodeller som initierats det senaste decenniet. Förbundets uppfattning är att denna utveckling, som är baserad på gällande riksdagsbeslut, har en bred politisk förankring. Det finns dock tendenser och förslag som verkar i motsatt riktning, både i den nationella viltförvaltningen och i det föreliggande jaktidsförslaget. Detta är kontraproduktivt i så måtto att incitamenten för en lokal förvaltning urholkas. Förbundet vill därför understryka vikten av att den politiskt beslutade linjen med en stark lokal och regional förvaltning ligger fast.

Möjligheten att kunna nyttja och uthålligt vårda viltresursen är bränslet som föder det ideella engagemang som finns inom viltförvaltningen. Att kunna påverka och i dialog, eller debatt, komma fram till en för intressenterna gemensam plan kräver att man har rådighet i frågorna. Människor som känner sig överkörda eller toppstyrda tappar fort såväl tilltron till systemet som viljan att engagera sig.

Dagens system med viltförvaltningsdelegationer, älgförvaltningsgrupper samt frivilliga sammanslutningar i form av älg- och kronskötselområden verkar i andemeningen i rätt riktning. Tyvärr upplever många att de beslut som fattas överprövas eller körs över av myndigheter med hänvisning till nationella måltal och riktlinjer. En sådan ordning underminerar tilltron för systemet och ett fungerande arbetssätt.

Problematiken har belysts i forskning kring de nyinrättade viltförvaltningsdelegationerna. Den visar att delegaternas förväntningar om ett reellt inflytande inte uppfyllts i och med att man inte fått ett faktiskt beslutsfattande mandat, vilket för en del inneburit en minskad vilja att engagera sig, att delegationernas legitimitet ifrågasatts och en misstro mot myndigheter (Duit & Löf 2018). I samma rapport finns emellertid också delegater som uttrycker förhoppningar om att det som behövs är tid för att utveckla de olika parternas roller, samt ett effektivt beslutsfattande inom delegationerna. Förbundet anser att det senare, att fortsätta utveckla delegationerna och ge dem ett beslutsfattande mandat, skulle stärka engagemanget i den regionala förvaltningen. Detta stöds av erfarenheter från älgförvaltningen som visar att det tar tid att bygga den goda samverkan som förvaltningen kräver på alla nivåer.

Svenska Jägareförbundet

Älgförvaltningsmodellen som infördes 2012 har beforskats grundligt, bland annat genom att analysera såväl dess måluppfyllnad som synpunkter från mer än 1 600 aktiva inom älgförvaltningsgrupper och älgskötselområden (Dressel 2020). Forskningen visar att den regionala och lokala förvaltningen fungerar bäst i områden som utmärks av goda samverkansrelationer. Det handlar om en ömsesidig förståelse och tillit mellan de aktiva på olika förvaltningsnivåer. Älgförvaltningsgrupper med hög måluppfyllnad utmärks av ledamöter som har lång erfarenhet av klövviltförvaltning eller annan föreningsverksamhet, de är väl förankrade i lokala och regionala sociala nätverk, de tror på samverkansmodellen, de stärker en möteskultur som bygger på förtroende och respekt, de deltar i och anordnar själva utbildningar för att kontinuerligt höja sin egen och andras kunskapsnivå, samt lägger ned mycket tid på såväl samverkan som att göra inventeringar och ta fram goda underlag (Sandström m.fl. 2019, Dressel 2020).

Forskningen visar också med all tydlighet att en god måluppfyllnad i älgförvaltningen hänger samman med en förvaltning som anpassats till lokala förhållanden (Dressel 2020). I stora förvaltningsområden uppstår praktiska utmaningar som försvårar förvaltningen i och med tidsåtgången ökar, både för samverkan i sig och för att anpassa förvaltningen till lokala förhållanden som exempelvis att fodertillgången varierar mer inom de stora älgförvaltningsområden som finns i norra Sverige. I södra Sverige finns istället områden med flera klövviltarter, vilket innebär att de olika klövviltarterna konkurrerar om jägarnas tid. En beprövad väg mot en god måluppfyllnad är i detta läge att inkorporera fler arter i förvaltningen och i praktiken bedriva en flerartsförvaltning (Dressel 2020).

Förbundet menar att allt detta visar på behovet av att stärka den lokala förvaltningen genom att upprätthålla och skapa incitament för frivilliga insatser och engagemang.

Den svenska jägarkåren lägger årligen otaliga oavlönade timmar på viltvård, samråd inom ideella strukturer samt inventeringar av vilt. Anledningen till detta intresse ligger i att man försöker skapa sig en så bra bild som möjligt för att kunna förvalta viltet på ett klokt sätt. När inventeringsunderlag förkastas, planer underkänns för att man tycker fel eller där enskilda individer tillåts sätta agendan för hela området förloras engagemanget. Det är därför av yttersta vikt att säkerställa och tydliggöra mandatet i respektive instans.

Ideella föreningar runt om i landet kämpar med sviktande medlemsantal och svårigheter med att rekrytera förtroendevalda eldsjälar. Förbundet går glädjande nog i motsatt riktning med en växande medlemskår och 5000 förtroendevalda som engagerar sig i viltförvaltningen på olika sätt. Genom detta samlas en ovärderlig kunskap och lokalkännedom som når ut snart nog till varenda by i landet.

Vilt är en rörlig resurs och olika arter behöver förvaltas på olika rumsliga skalor beroende på hur stora ytor individerna rör sig över. Migrerande fåglar kräver i viss mån samverkan mellan länder. De stora rovdjuret måste hanteras över lands- och länsgränser medan andra arter kanske kan förvaltas inom en fastighet. Jägareförbundet står upp för äganderätten och därtill kopplad jakträtt. Den borgar för långsiktighet och att bruka istället för att förbruka. Dock kan inte äganderätten vara absolut då det rör något flera samförvaltar. Viltförvaltningen kan liknas vid en fiskevårdsförening, ett dikningsföretag eller en vägförening där de som berörs måste hitta en gemensam kompromiss om vad som är en hållbar lösning. Om någon får veto mot majoritetsviljan faller systemet oavsett

Svenska Jägareförbundet

om det rör vilt, fisk, vägar eller diken. Därför är också "skydds jakt på enskilda initiativ" en vanskelig lösning för arter där det finns en samordnad och förankrad förvaltningsplan som fel nyttjad kan slå sönder väl fungerande samverkan.

Jakten och besluten som rör avvägningar mellan olika intressen bör därför organiseras så den sker för arten på lägsta lämpliga nivå samt stimulera till samverkan som leder till ett klokt nyttjande av den resurs som viltet ska vara.

Koppling mellan svenska rödlistan och jakttider samt AEWA (African-Eurasian Migratory Waterbird Agreement)

Naturvårdsverket anger i sitt jaktidsförslag konsekvent hur arterna kategoriseras enligt den svenska rödlistan. Med rödlistan som utgångspunkt föreslås därefter jakttider. Det måste därför med kraft påminnas om att internationella unionen för naturvård (IUCN 2016) har gett ut en handbok kring hur en rödlista bör användas och listar lämpliga och olämpliga områden. I denna handbok varnar man för att använda rödlistans hotkategorier för att styra politiska beslut kring om en art ska exploateras eller inte. Förbundet delar IUCNs inställning och finner Naturvårdsverkets användning av svenska rödlistan i jaktidsprocessen som mycket olämplig. Hanteringen har skadat förtroendet för Naturvårdsverkets arbete med jakttider och inte minst svenska rödlistan.

Naturvårdsverket anger vidare en dom (C 217/19) i EU-domstolen rörande vårjakt på ejder i Finland som motiv för att tillämpa rödlistans kategorier som grund för bedömning av om allmän jakt kan tillåtas eller inte. Vi menar att den tolkningen i grunden är fel. Det finska fallet rör undantag för jakt under häckningstid, inte jakt under en tid av året då allmän jakt normalt medges. Finlands motpart i fallet var EU-kommissionen. EU-kommissionen talan handlade om fördragsbrott enligt Fågeldirektivets artiklar 7.4 tredje stycket och 9.1 c.

Fågeldirektivets artikel 7.4 tredje stycket, handlar om jakt under häckningstid och 9.1 c anger grunderna för att kunna medge ett sådant undantag. EU-domstolen fann att jakt under häckningstid i detta specifika fall inte gick att motivera då Finland inte vetenskapligt kunde visa att jakten inte skulle påverka stammens bevarandestatus så att den inte bibehölls på en "tillfredställande nivå". I detta sammanhang etablerade domstolen ingalunda någon allmän princip om att automatiskt koppla klassificeringen av en art på rödlistan och möjligheten till jakt.

Av p. 94 i domen framgår att Finland förväntades bedöma den häckande populationens storlek, inte hela populationen i Östersjön/Vadehavet eftersom häckande fåglar är att betrakta som bofasta arter vid tolkningen av artikel 9.1 c. I konsekvensen namn innebär det att Sverige kan inkludera hela den migrerande populationen när bedömningen av storlek på jaktuttag bedöms och när jakttiderna fastställs eftersom jakten sker på hösten då fåglarna inte är bofasta. Naturvårdsverket har inte tagit hänsyn till att jakten och uttaget för flera arter sker från en mycket stor genom Sverige migrerande population.

Att en art förflyttas från en rödlistekategori till en annan är en indikation på att antalet individer i populationen har ändrats sedan en rödlista senast togs fram. Populationens storlek i sig betyder väldigt lite för rödlistan och en eventuell minskning kan ha skett från mycket höga nivåer. Frågor om jakttider däremot handlar huvudsakligen om hur många

Svenska Jägareförbundet

individer det finns i populationen och hur stor andel av populationen som skjuts eller förväntas skjutas. Med populationen ska i linje med vad som ovan sagt rörande EU domstolens dom (C 217/19) avse uttaget ur hela den genom Sverige migrerande populationen.

Rödlistning kan vara ett lämpligt verktyg för beslut inom naturförvaltning men kopplingen till jakttider är olycklig.

Förbundet vill med nedanstående exempel ytterligare tydliggöra varför rödlistans hotkategorier inte är lämpliga som verktyg i jakttidsarbetet.

- Naturvårdsverket har föreslagit att jakttiden för kricka ska utgå då arten nu gått från livskraftig till sårbar i svenska rödlistan. Jakten på kricka anges, mycket riktigt, i förslaget inte hota populationen men borttagen jakttid anges vara en "försiktighetsåtgärd" eftersom jakt kan ha en "kumulativ effekt". Antalet krickor är så stort att den svenska jakten omöjligt kan påverka populationerna negativt. Även om studier specifikt för kricka i Sverige saknas så har studier visat att minskning i finska andpopulationer inte drivs av jaktuttag (Pöysä mfl 2013 och 2014). Det är vidare rent principiellt inte rätt att använda begreppet "kumulativ" när den kunskap som finns snarare visar att dödlighet från jakten på kricka snarare är att betrakta som kompensatorisk. Studier av hela den europeiska populationen visar att krickan p.g.a. sin livshistoriestrategi har möjlighet att kompensera för hög jakt dödlighet, trots mycket högt jakttryck i länder som exempelvis Frankrike (Ottvall mfl 2019). Det svenska jaktuttaget av kricka torde ha mycket liten eller ingen påverkan alls på antalet häckande krickor nästkommande vår i Sverige. Det bör vidare noteras att Artdatabanken inte angett jakten på kricka som ett hot i rödlistan. Den svenska rödlistan behandlar den svenska häckande populationens utveckling. Jakten sker på hösten och då kan en stor andel av änderna härstamma från andra länder d.v.s. fåglar från den svenska häckande population som legat som grund för den svenska rödlisteklassningen kan ha lämnat landet och jakten sker på andra fåglar. Sverige delar ansvaret, och fåglarna, med andra länder där de häckar och där andra nationella rödlistor tas fram. En svensk rödlisteklassning kan därför vara missvisande som underlag i ett svensk jakttidsarbete. Flyttande vattenfåglar bör förvaltas gemensamt för de länder som berörs. AEWA är det organ som bildats för detta och i dess avtalsbilagor finns inget som begränsar medlemsländers jakt på dessa två arter. Kricka har generös jakttid i våra grannländer Finland och Danmark.
- Rävskabbens framfart på 80-talet är ett tydligt exempel hur olämpligt det är att använda rödlistans globala kriterier för att avgöra om jakt ska tillåtas på en art i Sverige. Avskjutningen av rödräven minskade med ca 70 procent under en 10 årsperiod vilket torde speglat stammens nedgång. När räven försvann ökade dess bytesdjur snabbt i antal för att sedan snabbt, i ungefär samma grad som räven åren innan, minska igen. I konsekvens med den tillämpning av rödlistan som Naturvårdsverket nu förordar borde först räven och därefter alla bytesdjur, ha listats som starkt hotad och jakt på räv och senare de andra arterna stoppats. Alla inser det absurda i ett sådant agerande.

Svenska Jägareförbundet

- Även älgen var nära att rödlistas 2020 eftersom även den minskat kraftigt de senaste årtiondena, en minskning som åstadkommit genom medvetna förvaltningsbeslut.

Ovanstående exempel visar på det orimliga i att bortse från populationernas faktiska storlek och jaktens betydelse och istället enbart utgå från rödlistans hotkategorier i jaktprocesser.

Processer inom AEWA

I Naturvårdsverkets förslag har man valt att ta bort jakttiden på *ejder*, *småskrake*, *alfågel* och *sädgås*. Naturvårdsverket anger själva att det inte beror på att jakten kan förväntas påverka populationsutvecklingen negativt (möjligen med undantag för sädgås). I förslaget listas två skäl för att ta bort jakttiden för dessa arter; rödlisteklassning och processer inom AEWA. Förbundet har ovan gett sin syn på det olämpliga sätt rödlisteklassning använts av Naturvårdsverket.

Inom AEWA pågår en process där populationer av flyttande vattenfåglar som jagas gets högsta prioritet. Man vill inom ramarna för AEWA ta fram gemensamma planer för de länder som berörs av dessa populationer. Planerna ska baseras på en adaptiv förvaltning och en viktig komponent i detta är en jakt som anpassas till rådande omständigheter.

AEWA har i dessa processer ofta efterfrågat och framhållit jägarorganisationers engagemang. Förbundet är idag aktivt på flera plan i dessa processer. Planerna ska innehålla mer exakt styrning av jakttrycket på dessa populationer t.ex. genom s.k. avlysningsjakt för att undvika att för många fåglar skjuts. Genom att förbjuda jakten på det sätt Naturvårdsverket nu föreslår riskerar man jägarorganisationernas fortsatta engagemang i dessa viktiga frågor. Erfarenheter av tidigare jaktprocesser är att när en jakttagit bort uppstår ett stort motstånd mot att återinföra en jakttagit på den specifika arten. Förbundet har svårt att se att Naturvårdsverket genom dessa förslag på något sätt främjar en adaptiv förvaltning av dessa arter.

Förbundet vill ge alternativa, mer nyanserade, förslag på åtgärder för dessa arter. Förslagen återfinns nedan under respektive art.

Predatorkontrollens betydelse inom vilt- och naturvård

Förbundet understryker att möjligheten att bedriva en god och beprövad viltvård i form av predatorkontroll måste kvarstå. Predatorkontroll innebär att vanliga predatorer jagas för att gynna andra arter (Widemo 2008). En förlorad eller minskad jakttagit på predatorer som trut- och kråkfågel skulle innebära att vilt- och naturvårdare förlorar ett viktigt verktyg som behövs för att minska negativa effekter av predation på känsliga och hänsynskrävande arter.

Predatorkontroll har ofta stor betydelse i miljöer som är hårt pressade av areella näringar, särskilt i jordbrukslandskapet och inte minst i dess kustnära delar. Det moderna jordbrukslandskapet har utarmats på de livsmiljöer som känsliga arter behöver för att finna skydd från predatorer (Gamero mfl 2017). Detta faktum har lyfts fram av både naturvården och viltvården. I jordbrukslandskapet återfinns många fågelarter som är känsliga för bopredation och som det idag går mycket dåligt för (Lindström m.fl. 2017). Dit hör exempelvis en del hotade vadarfåglar. Dels är fåglarnas bon och ungar mer

Svenska Jägareförbundet

exponerade i hårt hävdade landskap, vilket ökar risken att de upptäcks av predatorer. Dels har antalet predatorer sannolikt ökat på grund av att de gynnats av landskapets förändring samtidigt som jaktrycket minskat (Ottvall 2016). Att återskapa lämpliga livsmiljöer för känsliga arter är ofta svårt då de areella näringarna kräver att marken brukas rationellt. De insatser som trots allt görs, ofta på frivillig basis inom vilt- eller naturvård, tar tid för att få effekt. Predatorkontroll är i detta läge ett viktigt komplement till habitatförbättrande åtgärder.

Majoriteten av de vetenskapliga studier som publicerats visar att predatorkontroll har positiva effekter på andra arter, oavsett om de undersökta arterna är däggdjur eller fåglar (Widemo 2008, Mustin mfl 2018). Effekterna är dock inte sällan relativt kortvariga, och för att predatorkontroll långsiktigt skall gynna bytespopulationerna måste den bedrivas regelbundet (Widemo 2008). När man bedriver predatorkontroll i natur- och viltvårdande syfte är det dessutom i regel viktigt att flera predatorarter omfattas av kontrollen. Annars riskerar man att reduceringen av en predator kompenseras genom att en annan predator ökar. I Sverige har detta bland annat observerats i bevarandearbetet för vadarfåglar i strandängsmiljöer. Även om räv och andra däggdjur ofta står för merparten av predationen på vadarfågel, kan kråkfågel lokalt stå för en betydande andel av predationen. Vid en lokal insats med predatorkontroll konstaterades att predationen från räv minskade, men att detta kompensades av en ökad predation från framförallt kråkor (Ottvall 2016). Ett annat exempel som visar på ett högt lokalt predationstryck från flygande predatorer återfinns i en gotländsk studie. Den visar att rödspoven i högre grad lyckades med häckningen när avståndet ökade mellan boet och typiska utkiksplatser för rovfågel, samt att kråk- och måsfågel verkade vara de huvudsakliga bopredatorerna (Johansson 2001). Rödspoven hör till de vadararter som minskat kraftigt på Gotland på senare år (Johansson m.fl. 2007).

Genom att kombinera predatorkontroll med andra former av vilt- och naturvårdsåtgärder, som att skapa eller vårda habitat, uppstår ofta en synergieffekt som ger störst nytta för målarten. Förbundet anser att Naturvårdsverket genom flera av sina förslag vill begränsa jägarnas möjligheter att gynna den biologiska mångfalden. Detta är mycket olyckligt då jägarna kan spela en nyckelroll i detta viktiga arbete.

Förbundets specifika förslag kring jakttider på trut- och kråkfågel finns under punkt 32 resp. 36.

Terminologi hjortdjur

Förbundet ogillar blandningen av terminologi vad avser hjortar. I jakttiderna föreslås t ex "Dovhjort – hind och kalv". Formuleringen avser endast hind och kalv men kan lätt misstolkas och även anses gälla hjortarna, dvs handjuren. Förbundet föreslår att man konsekvent benämner arterna "dovvilt" och "kronvilt" och handjuren för "dovhjort" och "kronhjort". Detta skulle undanröja allt utrymme för feltolkningar.

Svenska Jägareförbundet

Förbundets detaljerade förslag

Förbundets synpunkter följer numreringen i Naturvårdsverkets jakttidsförslag. I det fall förbundet tillstyrker eller avstyrker förslaget anges det, i övriga fall anges förbundets alternativa förslag.

1. Författningsförslag

Förbundets förslag till tider för allmän jakt och skyddsjakt överensstämmer på flera punkter inte med Naturvårdsverkets förslag. Mot den bakgrunden ska de författningsförslag som Naturvårdsverket föreslagit ändras i enlighet med vad som föreslås nedan.

2. Förkortningar och läsanvisning

Förbundet har inga synpunkter

3. Inledning

Förbundet har inga synpunkter

4. Övergripande konsekvensbeskrivning

Förbundet har inga synpunkter

5. Länsstyrelsen får meddela föreskrifter eller beslut om begränsning

Förbundet tillstyrker förslaget och instämmer i Naturvårdsverkets motivering.

6.10 Definition gränsälvsområdet

Förbundet tillstyrker förslaget men anser att definitionen av vad som utgör det aktuella området bör ändras.

Det som i förslaget betecknas som gränsälvsområdet är ett område runt Torne älv där jakttiderna harmoniseras med Finland för att möjliggöra en fortsatt gemensam jaktkultur. Oklarheter finns vad gäller gränsdragning av området i älvens mynning. Här anser förbundet att det vore olämpligt att nyttja en gränsdragning vid älvmyningen vilken skulle omöjliggöra en fortsatt gemensam sjöfågeljakt i skärgårdsområdet utanför älvmyningen. Av den anledningen föreslår förbundet att gränsen för de jakttider som gäller för "gränsälvsområdet" ska läggas i linje med tremeterskurvan från finska gränsen och följa denna kurva till sydspetsen av ön Stora Vasti och därmed inkludera hela Vuonoviken.

7. Allmän jakttid, hare

Förbundet tillstyrker förslaget.

Förbundet är mycket positivt till att jakttiderna för hare harmoniserats och föreslås bli mer enhetlig. Det finns inga skäl till att jakttiden för hare varierat stort i landet där det framförallt i södra Sverige finns helt omotiverade skillnader mellan närliggande län. Förbundet delar Naturvårdsverkets bedömning att skogsharens tillbakagång inom vissa delar av sitt utbredningsområde beror på helt andra faktorer än jakt. En enhetlig lång jakttid för hare i hela landet mellan 1 september och 28 (29) februari ligger också väl inom aktuell jakttidsram.

Svenska Jägareförbundet

8. Allmän jakttid, bäver

Förbundet tillstyrker förslaget och instämmer i Naturvårdsverkets motivering.

9. Allmän jakttid, rödräv

Förbundet tillstyrker förslaget och instämmer i Naturvårdsverkets motivering.

10. Allmän jakttid, iller

Förbundet tillstyrker förslaget och instämmer i Naturvårdsverkets motivering.

11. Allmän jakttid, skogsmård

Förbundet tillstyrker förslaget.

Stammarna av skogsmård bedöms vara starka i samtliga Sveriges biogeografiska regioner. Ur ett biologiskt perspektiv saknas skäl för nuvarande skillnad i jaktstart mellan norra och södra Sverige. En enhetlig jaktstart den 1 september i hela landet ligger också väl efter skogsmårdens föryngringssäsong.

12. Allmän jakttid, grävling

Förbundet tillstyrker förslaget och instämmer i Naturvårdsverkets motivering.

13. Allmän jakttid, vildsvin

Förbundet tillstyrker förslaget, med viss justering.

Förbundet är nöjd med förslaget att vildsvinssugga med bruna eller randiga kultingar fortsatt ska vara fredade. Naturvårdsverkets formulering riskerar dock att skapa förvirring då den även innehåller "små" vilket ger utrymme för definitionsproblem och tvister. Förbundet anser att "små" kan strykas utan konsekvenser.

14. Allmän jakttid, dovilt

Förbundet tillstyrker förslagen om att jaga kalv i september och möjligheten att jaga hind och kalv i hela landet under brunstuppehållet för hjortarna.

Förbundet avstyrker förslaget om att jaga hind och kalv i mars.

Förbundet föreslår att jakt på dovilt liksom övrigt hjortvilt i februari endast ska ske som vakt- och smygjakt eller en kombination av de båda jaktformerna.

Naturvårdsverkets förslag medger jakt i alla former på dovilt utom jakt med förföljande hund även under februari, t ex jakt med drevkedja o.s.v. Detta måste vara ett förbiseende eftersom endast smyg- och vaktjakt föreslås för annat klövvilt i februari. Tryckjakt (som bör definieras som en kombination av smyg- och vaktjakt) bör dock vara tillåten eftersom sådan jakt inte innebär större påfrestningar för viltet.

Förslaget att utöka jakten efter dovhind och dovkalv i mars ser förbundet inget som helst behov av då möjligheten för skydds jakt på enskilda initiativ föreslås kvarstå.

Förbundet tillstyrker förslaget att jaga kalv i september samt hind och kalv under brunsten i hela landet.

Se även inledande stycke "Terminologi hjortdjur" sid 8.

Svenska Jägareförbundet

15. Allmän och särskild jakttid, kronvilt **Förbundet avstyrker allmän jakt på kronhind.**

Förbundet tillstyrker förslaget på utökad allmän jakt på kalv utanför kronhjortsskötselområde.

I övrigt avstyrker förbundet förslaget och föreslår oförändrade jakttider.

Att införa allmän jakt på kronhind är i förbundets ögon oacceptabelt. Incitamenten för frivillig samverkan inom kronhjortsskötselområden (KSO) tas då i princip helt bort. Liknande förändringar har gjorts vad gäller kronvilt i Danmark, Sikahjort i Asien och Vitsvanshjort i Nordamerika. Resultaten är helt samstämmiga; stammen ökar med en snabbt vikande kvalitet vad gäller medelålder, hälsa, könkvot och slaktvikt. Vidare kommer jägarnas vilja att inventera och dokumentera kronvilt till stora delar försvinna då de inte förvaltas aktivt med en tydlig, och brett förankrad målsättning avseende förvaltningen. Därigenom försvinner såväl kunskapen om populationens storlek, sammansättning samt utveckling som möjligheterna att kontrollerat styra utvecklingen mot för majoriteten önskvärt håll.

Förbundet har varit tveksamt till att införa möjligheten att jaga kronhind och kalv i februari. Skulle detta införas är det därför av stor vikt att denna möjlighet förbehålls KSO och därmed utgöra ett incitament för att delta i frivillig jaktlig samverkan, samt utvärderas i samband med nästa jaktidsöversyn. Om jakt i februari trots allt införs så bör både hind och kalv vara tillåtet då det inte går att skilja dem åt i vid denna tid på året. Jaktformen bör i så fall vara smyg- och vaktjakt eller en kombination därav.

Dessutom bör under alla omständigheter Skåne län undantas då ett särskilt förvaltningssystem för kronvilt gäller i Skåne. Inga förändringar i jakttider för kronvilt behövs i Skåne där förvaltningen idag fungerar mycket väl.

Se även inledande stycke "Lokal och regional förvaltning", sid 3ff. samt "Terminologi hjortdjur" sid 8.

16. Allmän jakttid, rådjur

Förbundets alternativa förslag:

Alla rådjur: 1 oktober-31 januari, hela landet.

Rådjur - hornbärande: 16 augusti- 30 september, hela landet (endast smyg- och vaktjakt)

Kid: 1-30 september, hela landet (endast smyg- och vaktjakt)

Rådjur - hornbärande: 1 maj-15 juni, Norrbottens län, Västerbottens län, Jämtlands län, Västernorrlands län, Dalarnas län, Gävleborgs län, Örebro län, Västmanlands län, Uppsala län och Stockholms län. (endast smyg- och vaktjakt)

Förbundet anser att resonemanget runt jakttider på rådjur kopplat till klimat brister på flera punkter och saknar logik. Bland annat anser Naturvårdsverket det befogat att jaga råget och kid i februari månad, då klimatet i Norrbotten och Jämtland ofta präglas av sträng kyla och mycket snö. Samtidigt anser man det inte befogat att i samma län jaga vårbock på grund av just det stränga klimatet. Rimligtvis borde klimatet, ett normalår,

Svenska Jägareförbundet

vara betydligt värre för rådjuren i februari månad jämfört med exempelvis maj månad. Förbundet anser därför, som vi nämner på andra ställen i remissvaret, att jakt efter råget och kid i februari månad inte ska vara tillåtet samt att Naturvårdsverkets resonemang runt jakttider kopplat till klimat saknar logik och har stora brister.

Vårbocksjakten fungerar idag väl i de relativt nordliga län där möjligheten finns. Förbundet ser därför positivt på en försiktig utökning med angränsande län till de som idag har den möjligheten (dvs en utökning med Stockholm, Örebro, Dalarna, Jämtland och Norrbotten). I de norra delarna av landet är inte jakt på rådjur av särskilt stor betydelse för rådjurspopulationen. Klimat och predation påverkar i mycket högre grad. Således är riskerna för en sned könsfördelning med utökad bockjakt mycket små i norr medan den kan ha stor påverkan i söder där jakten påverkar populationen mycket mer. Förbundet ser därför gärna en försöksperiod till nästa jaktidsberedning med en försiktig utökad vårbocksjakt.

17. Allmän jakttid, sädgås

Förbundets alternativa förslag: Blekinge län, Skåne län den 1 oktober–den 15 december

Förbundet förstår och respekterar Naturvårdsverkets avsikt att inte gå emot avtalet inom AEWA och att man vill undvika att avskjutning överskrider den svenska tilldelningen. Men förbundet anser att Naturvårdsverkets förslag är oproportionerligt utifrån gällande läge. Sentida resultat visar på att man antingen tidigare underskattat antalet sädgäss alternativt att de ökar i Sverige (Haas & Nilsson 2019). Att utveckla adaptiva jakttider för gåsar har pekats ut som ett verktyg för en europeisk gåsförvaltning (Madsen m.fl. 2016). Att bibehålla en förkortad jakttid bör utesluta att Sveriges uttag riskerar att överskrida tilldelningen från AEWA och denna adaptiva lösning ligger också mer i linje med Naturvårdsverkets viltstrategi. Det bör förtydligas att i AEWAs plan beskrivs en svensk jakt som inte överskrider tilldelningen som hållbar. Sädgässen anländer till Skåne allt senare under hösten (Nilsson 2017) med stor variation mellan åren. För att minska jakttrycket är det bästa med en tidigareläggning av jakttidsslut. Förbundet föreslår därför att jakttiden avslutas 15 december för sädgås istället för 31 december, som är gällande jaktslut.

18. Allmän jakttid, bläsgås

Förbundet tillstyrker förslaget och instämmer i Naturvårdsverkets motivering.

19. Allmän jakttid, grågås

Förbundet tillstyrker förslaget, med undantag för Gotland där jakten föreslås starta 20 juli.

Förbundet är generellt sett positivt till harmonisering, men Gotland bör undantas från detta vad gäller grågås och behålla nuvarande jaktstart 20 juli. Detta eftersom förslaget om senarelagd jaktstart till 11 augusti för Gotlands del i praktiken innebär att möjligheten till allmän jakt på grågås försvinner i och med att gässen flyttat vid föreslagen jaktstart. Premiären den 20 juli har varit gällande i över trettio år och infördes bland annat med hänsyn till de ökande skador på grödor som uppdagades i samband med att populationen ökade.

Svenska Jägareförbundet

Se även punkt 6.10 Definition gränsälvsområdet.

20. Allmän jakttid, kanadagås **Förbundet tillstyrker förslaget**

Förutom gränsälvsområdet i Norrbotten föreslås en enhetlig jakttidsstart i hela landet. På jordbruksmark med oskördad gröda kan kanadagäss förorsaka betydande skador. Genom en tidigare lagd jakttidsstart i norra Sverige förbättras möjligheten att skydda grödan. Föreslagen harmonisering med jakttiden för grågås är också enligt förbundets mening positiv.

Se även punkt 6.10 Definition gränsälvsområdet.

21. Gräsand, Kricka och Bläsand **Gräsand** **Förbundet tillstyrker förslaget**

De nu gällande starttidpunkterna för jakt på gräsand och andra änder är differentierade över landet och det saknas biologiska skäl till denna geografiska uppdelning. Häckningsperioden för gräsand och andra änder avslutas i mitten av augusti och förslagen tidigareläggning av jakttidsstarten ligger utanför häckningsperioden. Gräsanden är också anpassad till ett vinterklimat så länge den har tillgång till öppet vatten för födosök och möjlighet till rastning, varför Naturvårdsverkets förslag att förlänga jakttiden till sista januari är välmotiverat.

Se även punkt 6.10 Definition gränsälvsområdet.

Kricka och bläsand **Förbundets avstyrker förslaget och föreslår att nu gällande skrivning kvarstår.**

Naturvårdsverket föreslår att jakttiden för kricka och bläsand ska utgå då arterna i den svenska rödlistan klassats om från livskraftig (LC, 2015) till sårbar (VU, 2020). Jakten på dessa arter anses i förslaget inte hota populationerna, men en borttagen jakttid anges vara en "försiktighetsåtgärd". I båda dessa fall är antalet fåglar så stort att den svenska jakten omöjligt kan påverka populationerna negativt. Även om det saknas studier specifika för dessa två arter i Sverige så har en studie visat att minskning i finska andpopulationer inte drivs av jaktuttag (Pöysä mfl 2013). I Naturvårdsverkets motivering anges helt riktigt att Sverige berörs av "relativt stora flyttande populationer som båda bedömts öka på såväl kort som lång sikt". Den svenska rödlistan behandlar den svenska häckande populationens utveckling. Jakten sker på hösten och då kan en stor andel av änderna som är föremål för jakt härstamma från andra länder. Fåglar från den svenska häckande populationen, som legat som grund för den svenska rödlisteklassningen, kan således ha lämnat landet och jakten sker på andra fåglar. Sverige delar ansvaret, och fåglarna, med andra länder där de häckar och där andra nationella rödlistor tas fram. En svensk rödlisteklassning kan därför vara missvisande som underlag i ett svensk jakttidsarbete. Flyttande vattenfåglar bör förvaltas gemensamt för de länder som berörs. AEWA är det organ som bildats för detta och i dess avtalsbilagor finns inget som begränsar medlemsländers jakt på dessa två arter. Både kricka och bläsand har generösa jakttider i våra grannländer Finland och Danmark.

Svenska Jägareförbundet

Förbundet anser att svensk rödlisteklassning kan vara ett, av många underlag, som en jaktprocess kan använda sig av. Men denna klassning kan inte vara styrande i detta arbete utan ska diskuteras utifrån:

1. Hur stor effekt kan jakten tänkas ha på populationsutveckling för den aktuella arten/populationen?
2. Vad beror minskningen på och förväntas denna bestå? Är det naturliga fluktuationer?
3. Är den svenska rödlisteklassningen lämplig för den population som jagas-särskilt viktigt för flyttande fåglar?

Då dessa avvägningar verkar ha uteblivit i Naturvårdsverkets förslag anser förbundet att de förslag som helt baseras på rödlisteklassning inte ska leda till några förändringar av jakttider i denna jaktprocess. Istället bör dessa arter/populationer utredas särskilt inför nästa process. Detta gäller både kricka och bläsand. Förbundet anser att gällande jakttid, i linje med våra grannländer, kan kvarstå.

Se även vad som inledningsvis sagts om koppling mellan svenska rödlistan och jakttider, sid 5ff samt punkt 6.10 Definition gränsälvområdet.

22. Allmän jakttid, knipa och storskrake

Förbundet tillstyrker förslaget och instämmer i Naturvårdsverkets motivering.

Se även punkt 6.10 Definition gränsälvområdet.

23. Allmän jakttid Alfågel och sjöorre

Alfågel

Förbundets avstyrker förslaget och föreslår att nu gällande skrivning kvarstår.

Populationen minskar men är fortfarande stor och den svenska jakten försvinnande liten. Det skjuts årligen 1 till 80 fåglar ur en alfågelpopulation på minst 370 000 individer. Det finns en stor marginal innan den svenska jakten kan tänkas påverka populationen negativt. Förbundet anser att det är principiellt fel att stänga en jakttid på en minskande art när jakten inte driver på minskningen. En borttagen jakttid kommer inte innebära något positivt för dessa populationer men påverkar jägarnas inställning till AEWA processerna mycket negativt. Förbundet föreslår att liggande jakttider kvarstår och ser framemot konstruktiva diskussioner kring hur den svenska jakten ska anpassas för att uppfylla kommande krav i AEWA planer.

Förbundet vill här framhålla det stora kulturella värdet som finns i sjöfågeljakten. För många skärgårdsbor är jakten på dessa fågelarter central för deras livskvalitet och därav återfinns ett stort engagemang för populationernas bevarande hos dessa personer. Detta engagemang bör ses som en resurs inom förvaltningen och bevarandet av dessa populationer. Dödlighet och reproduktion måste kartläggas. Redan i dag torde det dock stå klart att jakten är försumbar varför den ej borde beröras.

Se även punkt 6.10 Definition gränsälvområdet.

Svenska Jägareförbundet

Sjööorre

Förbundet tillstyrker förslaget och instämmer i Naturvårdsverkets motivering.

Se även punkt 6.10 Definition gränsälvsområdet.

24. Allmän jakttid, vigg

Förbundet tillstyrker förslaget och instämmer i Naturvårdsverkets motivering.

Se även punkt 6.10 Definition gränsälvsområdet.

25. Allmän jakttid Ejder och Småskrake

Ejder

Förbundets alternativa förslag: 1/9 – 31/1, endast ejderhane (guding).

Enligt beslut inom AEWA bör Östersjöpopulationen av ejder inte jagas om det inte finns en internationell och adaptiv förvaltningsplan. När detta beslut togs reserverade sig EU och därmed kan ejder, strikt juridiskt sett, fortsätta jagas inom EU:s medlemsländer inom de ramar som ges i nationell lagstiftning. I ett brev från EU-kommissionen (Ares(2019)3896523-19/06/2019) avsåg man att klarlägga hur medlemsländerna ska agera. Kommissionen skriver där att jakt kan fortsätta i enlighet med artikel 7(1) i Fågeldirektivet om jakten inte förväntas negativt påverka artens bevarandestatus. Naturvårdsverket konstaterar själva att varken svenska rödlistan eller Sveriges rapportering till EU (FD, artikel 12) tar upp jakt som ett hot mot ejder. Kommissionen påpekar i samma brev att jakten på t.ex. ejder bör stoppas tillfälligt tills en förvaltningsplan finns på plats. Denna restriktiva tolkning från Kommissionen har kritiserats (se t.ex. FACE 2019) då den bygger på en analogi hur undantag från bilaga IV i Art- och Habitatdirektivet kan tillämpas i fall som gäller strikt skyddade arter – inte arter som är listade som jaktbara enligt fågeldirektivet, som ejdern. Vidare bör noteras att EU-domstolen inte uppställt något krav på förvaltningsplaner för att tillåta jakt, såsom Kommissionen verkar göra gällande. Faktum är att ett sådant krav inte ens finns vad gäller strikt skyddade arter (se exempelvis dom i det finska vargfallet, mål C-674/17 av den 10 oktober 2019, para. 62, där domstolen inte höll förvaltningsplaner som ett krav för att tillämpa undantag för jakt på en strikt skyddad art). Påpekandet från Kommissionen saknar juridisk grund och står i konflikt med EU-domstolens rättspraxis samt Kommissionens egna styrdokument (EC Hunting Guide 2008).

Förbundet anser att Naturvårdsverket använder en extrem och olycklig försiktighetsprincip vad det gäller ejder. Förbundet ger följande skäl till att jakt på ejderhanar kan fortsätta även efter denna jaktprocess

1. En förvaltningsplan för ejder är under framtagande - bland annat efter påtryckningar från jaktorganisationer i Europa. Från erfarenheter kring andra arter och arbetssättet inom andra AEWA-planer i kombination med Sveriges betydelse som värdland för den häckande populationen av ejder bedömer förbundet att den i framtiden tilldelade svenska tilldelningen (jaktkvoten) sannolikt kommer överstiga dagens avskjutning av arten. I och med att nästa MoP-möte inom AEWA (där planerna beslutas) är 2021 och det är osäkert om planen hinner bli färdig därmed riskerar jakten stoppas i åtminstone 6 år (till

Svenska Jägareförbundet

- MoP 2025). Ett 6 års jaktstopp i avvaktan på en tilldelning som sannolikt är högre än dagens avskjutning är inte rimligt.
2. Ejderpopulationens minskning är oroande men likväl är ejderpopulationen fortfarande stor och svensk jakt liten. Minskningen av populationen är till stora delar en återgång till nivåer efter en extrem topp som skapades av antropogen påverkan. Ejderhonornas överlevnad är den viktigaste faktorn för populationens möjlighet att tillväxa. Ejderpopulationen lider av en mycket skev könskvot med ett kraftigt överskott av hanar. Att freda honorna visar på ett adaptivt tankesätt och är en lämplig försiktighetsåtgärd i detta läge. I både Danmark och Finland jagas ejderhanar fortfarande vilket visar att dessa länder gör tolkningen att jakt, med uttag ur samma population som jagas i Sverige, är både biologiskt hållbar och förenlig med EU:s juridiska ramverk. Förbundet delar den uppfattningen.
 3. Betydelsen av jägarnas fortsatta engagemang för arbetet för ejdern i Östersjön kan inte överskattas. En indragen jakttid som saknar biologisk och juridisk grund är därför att betrakta som en politisk markering som riskerar detta engagemang.

Förbundet anser att en jakt på ejderhanar kan fortgå enligt de liggande jakttiderna dvs 1 sept-31 jan medan honorna tillfälligt fredas av försiktighetskäl.

Se även vad som inledningsvis sagts om koppling mellan svenska rödlistan och jakttider, sid 5ff samt punkt 6.10 Definition gränsälvområdet.

Småskrake

Förbundet avstyrker förslaget och föreslår att nu gällande skrivning kvarstår.

Populationen minskar men är fortfarande stor och den svenska jakten försvinnande liten. Det skjuts ca 200 småskrakar av långt över 50 000. Det finns en stor marginal innan den svenska jakten kan tänkas påverka populationerna negativt. Förbundet anser att det är principiellt fel att stänga en jakttid på en minskande art när jakten inte driver på minskningen. En borttagen jakttid kommer inte innebära något positivt för dessa populationer men påverkar jägarnas inställning till AEWA-processerna mycket negativt. Förbundet föreslår att nuvarande jakttid kvarstår och ser fram emot konstruktiva diskussioner kring hur den svenska jakten ska anpassas för att uppfylla kraven som kommer i AEWAs planer. Förbundet vill här framhålla det stora kulturella värdet som finns i sjöfågeljakten. För många skärgårdsbor är jakten på dessa fågelarter central för deras livskvalitet och därav återfinns ett stort engagemang för populationernas bevarande hos dessa personer. Detta engagemang bör ses som en resurs inom förvaltningen och bevarandet av dessa populationer. Dödlighet och reproduktion måste kartläggas. Redan i dag torde det dock stå klart att jakten är försumbar varför den ej bör beröras.

Se även punkt 6.10 Definition gränsälvområdet.

Svenska Jägareförbundet

26. Allmän jakttid, dalripa och fjällripa

Förbundet tillstyrker förslaget

Förbundet är positiv till den något förlängda jakttiden för dalripa och fjällripa, samt en större enhetlighet i län där arterna är lovliga, där den jakttid som idag gäller i Västerbotten och Norrbotten ovan lappmarksgränsen införs i hela jaktområdet. Det innebär en förlängning av jakttiden i delar av området, från 28(29) februari till 15 mars.

Det finns en mycket god marginal till häckningsstart enligt SLUs kunskapssammanställning i Naturvårdsverkets preliminära förslag (Månsson & Jarnemo 2020), då de två arterna inte inleder häckningen förrän andra triaden i maj (dalripa) respektive första triaden i juni (fjällripa). Tidpunkten för det nuvarande jaktslutet är inte heller kopplad till häckningsstart, utan det nuvarande jaktslutet bestämdes för att minska risken för överbeskattning. Idag finns emellertid ett förvaltningssystem som hindrar överbeskattning i och med att ripjakten är en väl kontrollerad jakt. Det är det enda exemplet i Sverige med en adaptiv förvaltning av fågel, där jakttrycket styrs utifrån årliga inventeringar. Sedan 1992 har ripjakt dessutom bedrivits till och med 15 mars i merparten av Västerbotten och Norrbottens län, vilket innebär att denna jakttid redan provats utan några kända negativa konsekvenser.

Forskning kring ripjakt visar att jakttiden i sig är ett mindre bra verktyg för att styra jakten i dagens förvaltningssystem, utan att man istället kan begränsa jakttrycket per ytenhet i förhållande till inventeringsresultat (t.ex. Aanes m.fl. 2002, Willebrand m.fl. 2011). Styrningen sköts bäst på lokal nivå och anpassas till lokala förhållanden. Sentida studier av det norska systemet visar att trots risken för överuttag bedrivs jakten i de flesta områden, och under de flesta år, så att det inte påverkar populationen. Detta eftersom avskjutningen i genomsnitt uppgår till mindre än 10% av höstpopulationen, och bara i enstaka områden till mer än 15% (Breisjøberget 2018, Breisjøberget m.fl. 2018). Jakttryck under 15% kan betraktas som hållbara eftersom den mortalitet som orsakas av jakt är relativt låg och delvis kompenseras av minskad naturlig dödlighet (Sandercock m.fl. 2011). Enligt Naturvårdsverkets förslag är det genomsnittliga jaktuttaget i Sverige 5–10% på dalripa och väsentligt lägre på fjällripa. Därtill säkerställs en fortsatt hållbar jakt av invandring av ripor från kringliggande marker till områden där hård jakt ändå förekommit (Willebrand & Hörnell 2001, Ashmyr 2012, Hörnell-Willebrand m.fl. 2014).

27. Allmän jakttid, järpe, orre och tjäder

Orre och tjäder

Förbundet tillstyrker förslaget och instämmer i Naturvårdsverkets motivering.

Järpe

Förbundets avstyrker förslaget och föreslår att nu gällande skrivning kvarstår.

Järpen jagas i liten omfattning i Götaland. Det jaktliga uttaget uppskattades jaktåret 2018-2019 till nio fåglar. Trots detta är järpen en jaktlig resurs och jakten intressant och spännande för de som jagar dem. Järpen förekommer i större delen av fastlandet. Det jaktliga uttaget på järpe har ingen påverkan på stammen, vilket Artdatabanken och Naturvårdsverket också anger. Mot den bakgrunden framstår Naturvårdsverkets förslag att freda järpen i Götaland som grundat.

Svenska Jägareförbundet

28. Allmän jakttid, orrtupp och tjädertupp **Förbundet tillstyrker förslaget**

Naturvårdsverket har lagt ett mycket välmotiverat förslag för en förlängning av jakttiden för tjäder- och orrtupp fram till 15 februari i Norrland och Svealand.

Det finns en rad studier och fakta som stöder utökningen av jakttiden och Förbundet vill i sammanhanget anföra nedanstående. Detta eftersom både bästa tillgängliga kunskap från Sverige (Månsson & Jarnemo 2020) och forskning visar att jakten, trots förlängningen, med god marginal kommer avslutas innan tjäderns spelperiod.

Tjäder och orre parar sig på spelplatser. En tid innan parningen börjar hanarna i ökande grad uppehålla sig på och kring spelplatserna. När honorna sedan ansluter är det ett mindre antal hanar, framför allt erfarna och dominanta tuppar, som parar sig med flera honor. Jakten bör därför avslutas innan de äldre hanarna börjar samlas på spelplatserna, eftersom de har stor betydelse för såväl den sociala dynamiken som reproduktionen.

Enligt SLUs kunskapssammanställning (Månsson & Jarnemo 2020) inleds orrens häckning i Sverige den andra triaden i mars, medan tjädern inleder häckningen den tredje triaden i mars. För båda arterna representerar detta den tidpunkt då hanarna börjar tillbringa mer tid på spelplatser, samt utföra spelbeteenden. Honorna ansluter och parar sig i april-maj. Ett jaktslut 15 februari i norra området innebär därmed att jakten avslutas 3-5 veckor innan hanarna börjar öka sin aktivitet på spelplatserna. Därtill finns en extra säkerhetsmarginal i merparten av det norra området eftersom häckningsperioden definierats för Sverige som helhet, emedan häckning- och parningstoppen infaller några veckor senare i Norrland jämfört med Svealand och Götaland (Månsson & Jarnemo 2020).

Forskning utförd i sydöstra Norge visar också att det finns en god marginal mellan det föreslagna jaktslutet 15 februari och speltidens inledning. I studieområdet observeras enstaka spår av hanar som utför spelbeteenden från 15 februari, men dessa beteenden är inte begränsade till traditionella lekplatser och mer upprepade spelaktiviteter observeras från mitten av mars (Gjerde mfl 2000). Forskarna definierar perioden 12 mars – 5 april som tidig spelperiod, då tupparna gör oregelbundna besök på lekplatserna. Först därefter börjar hanarna spela mer intensivt och sista triaden i april ansluter honorna ansluter sig och parningen sker (Eliassen & Wegge 2007). Det är under den tidiga spelperioden som äldre hanar i högre grad börjar koncentreras till spelplatser och yngre hanar åtminstone delvis exkluderas från dessa (Gjerde & Wegge 1989).

I samma område i sydöstra Norge har forskarna dessutom konstaterat att tidpunkten för tjäderns och orrens häckning varit rätt stabil de senaste 40 åren. Trots att vårens inträde tidigarelags med nära tre veckor har parningstoppen hos tjäder och orre tidigarelags bara 4-5 dagar, vilket kan indikera att fåglarna istället anpassar sig till sommarens inträde som också tidigarelags bara 4-5 dagar, snarare än till vårens inträde (Wegge & Rolstad 2017).

Utifrån en ren beskattningsynvinkel finns inte något hinder för utökad jakttid i Norrland eller Svealand. Stammarna för skogshönsen är stabila och populationsstorleken medger ett utökat uttag.

Svenska Jägareförbundet

29. Allmän jakttid, rapphöna

Förbundet tillstyrker förslaget och instämmer i Naturvårdsverkets motivering.

30. Allmän jakttid, fasan

Förbundet tillstyrker förslaget och instämmer i Naturvårdsverkets motivering.

31. Allmän jakttid, morkulla

Förbundets alternativa förslag: Jakttid 25 augusti – 31 december samt ny utredning av möjligheterna till sommarjakt

Naturvårdsverket föreslår en senareläggning av jaktperioden för arten. Man anför bl a att sluttiden bättre skulle harmonieras med våra nordiska grannländer. Morkullan jagas under hösten primärt med stående eller stötande fågelhundar. I skogsmark sker jakten ofta samtidigt som jakt efter skogsfågel som tjäder och orre. Förbundet föreslår därför att jaktstarten senareläggs något men att startdatum harmonieras med skogshönsen till den 25/8. På detta sätt skulle resursen morkulla fortsatt kunna nyttjas under de veckor som skogsfågeljakten är som mest intensiv samtidigt som jakttiden senareläggs något med hänvisning till de nya rön Naturvårdsverket anför. Naturvårdsverket konstaterar, helt riktigt, att det finns små om ens några strikt biologiska motiv mot sommarjakt på morkulla. Vidare konstateras också att man med strikta kontrollsystem och bestämmelser samt inskränkt höstjakt skulle kunna testa om sommarjakten är godtagbar gentemot Fågeldirektivet. Förbundet delar till fullo denna analys.

Mot bakgrund av Viltstrategin och de övergripande riktlinjerna för jaktidsprocessen ser därför förbundet att detta bör tas vidare. Förbundet har respekt för att man i detta skede inte kan föreslå en jakttid direkt utan att ha ett kontrollsystem på plats. Detta skulle riskera att stjälpa hela processen och möjligheten till eventuell sommarjakt på morkulla. Förbundet anser dock att detta är en mycket angelägen fråga att driva vidare och utreda. Förbundets förslag är därför att Naturvårdsverket, i likhet med förslaget vad gäller ett antal däggdjursarter, utreder frågan vidare.

Det finns en utbredd önskan om sommarjakt på morkulla och innebär detta inskränkningar av höstjakten skulle en bred majoritet av jägarkåren acceptera detta.

32. Allmän jakttid, Gråtrut, havstrut och fiskmås

Förbundets avstyrker förslaget och föreslår att nu gällande skrivning kvarstår.

Förbundet anser att Naturvårdsverket använt rödlistekategorier på ett mycket olämpligt sätt. Förbundet anser att svensk rödlisteklassning kan vara ett, av många, underlag som en jaktidsprocess kan använda sig av, men denna klassning kan inte vara styrande i arbetet utan ska diskuteras utifrån:

1. Hur stor effekt jakten kan tänkas ha på den aktuella artens/populationens populationsutveckling?
2. Vad minskningen beror på och om den förväntas bestå? Handlar det om naturliga fluktuationer?
3. Är den svenska rödlisteklassningen lämplig för den population som jagas? Detta är särskilt viktigt för flyttande fåglar.

Svenska Jägareförbundet

4. Vad är syftet med den jakt som sker? Kan jakten påverka den jagade arten, eller andra arter, på ett negativt eller positivt sätt?

Naturvårdsverket anger "försiktighetsskäl" som anledning till att ta bort jakttiden på trut. Förbundet anser att man snarare, av försiktighetsskäl, noga bör utreda vad som händer med mer känsliga arter om jakten på dessa relativt talrika predatorer avslutas.

Båda trutarterna jagas i form av predator kontroll, dvs en jakt på vanliga predatorer för att gynna andra känsligare arter (Widemo 2008). Trutar är ofta viktiga predatorer på markhäckande fågel. Predation från måsfåglar kan begränsa exempelvis tärnors häckningsframgång (Hernandez-Matias m.fl. 2003, Ackerman m.fl. 2014). Problem med predation av trut har i Sverige också rapporterats från bevarandearbetet med skräntärna (<https://www.wwf.se/djur/skrantarna/#intro>). Den bäst fungerande, och dokumenterade åtgärden, för att minska predationen från måsfåglar är avskjutning (Boothby m.fl. 2019), även om andra metoder också har testats (Ackerman m.fl. 2014, Boothby m.fl. 2019). En förlorad jakttid innebär därmed att vilt- och naturvårdare förlorar ett viktigt verktyg för att minska predationsrisken för mer känsliga arter.

Förbundet är starkt kritiskt till hur rödlistan generellt använts i processen vilket vi argumenterar för under särskild punkt (se sid 5ff). Vad gäller gråtrut och delvis havstrut bör hänsyn tas till att minskningen skett från historiskt höga nivåer. Rödlisteklassningen tar dessutom normalt inte hänsyn till orsaken bakom minskningen. Minskningen hos gråtrut är troligen en effekt av att tillgången på antropogena födoresurser, som öppna soptippar, har minskat (Ottosson m.fl. 2012). Den minskning som nu ligger till grund för rödlisteklassningen kan därmed antas vara en återgång till mer naturgivna nivåer.

Trutar jagas ofta i anslutning till t.ex. soptippar för att minska olägenheter som orsakas av fåglar. Denna jakt sker idag som allmän jakt, men med Naturvårdsverkets förslag ser förbundet att denna avskjutning kommer fortsätta i form av skydds jakt.

Förbundet anser att nuvarande jakttid på gråtrut och havstrut ska bestå för att underlätta för enskilda att ingripa när trutar ställer till problem inom naturvård eller mänskliga anläggningar.

Se även inledande stycke "Predator kontrollens betydelse inom jakt- och viltvård", sid 7f.

33. Allmän jakttid, ringduva

Förbundets alternativa förslag: 1 augusti i Värmlands län, Örebro län, Västmanlands län, Dalarnas län, Gävleborgs län, Västernorrlands län, Jämtlands län, Västerbottens län, Norrbottens län och den 16 augusti i övriga län i landet

Ringduvan är allmänt förekommande i hela landet, i jordbrukslandskapet men även i många andra livsmiljöer. Den gynnas av jordbrukets utveckling och kan orsaka skador på nysådda åkrar samt i växande gröda. Ringduvan kan få flera kullar per år. Flera på varandra följande kullar under samma säsong innebär att ringduvan har en lång och utdragen häckningsperiod och att den kan ha ungar i boet senare än många andra fågelarter. Enligt Naturvårdsverkets Strategi för svensk viltförvaltning bör populationsreglerande jakt på arter som orsakar stora skador särskilt främjas. Allmän jakttid under hösten minskar behovet av skydds jakt under växtodlingsperioden, vilken i

Svenska Jägareförbundet

stort sammanfaller med fåglarnas häcknings- och uppfödningstid. Tiden mellan artens utdragna häcknings- och uppfödningstid och tidpunkten för dess höstflytt är mycket kort.

För att ge utrymme åt erforderlig förvaltning av en art som orsakar skada i jordbruket är det nödvändigt att den allmänna jakten i stor del av landet bör starta den första augusti när den huvudsakliga häckningsperioden är över. Den sedan tidigare utökade möjligheten till skydds jakt har olyckligtvis lett till att beskattningen av ringduva till mycket stor del förskjutits och alltmer tidigare lagts under hänvisning till skydds jakt. Att ringduvan – som ett resultat av senarelagd jaktstart – i allt högre grad jagas allt tidigare under häckningstid med stöd av skyddsjakten än vad som gällde när den allmänna jakten startade tidigare får anses som otillfredsställande. Mot den bakgrunden bör dagens jakttid ligga fast.

För fåglar med utdragen häckningsperiod, och som även förekommer i talrika populationer med gynnsam bevarandestatus kan jakt, enligt fågeldirektivets vägledning för jakt, bedrivas under häckningsperioden om arten fredas från jakt under häckningsperiodens topp. Ringduvans häckningstopp infaller mellan mitten på mars och början av juli. Om jakten påbörjas första augusti har artens häckningstopp passerats. Den begränsade häckning som förekommer från augusti och senare under året är enligt EU-kommissionen inget hinder för beståndsreglerande jakt med tanke på ringduvans fruktsamhet och bevarandestatus. Vidare kan framhållas att överlevnaden för de få ungar som kläcks sent troligen i allmänhet är mycket låg på grund av klimatförhållandena under hösten och bristen på tid för dem att växa till sig och samla på sig tillräckligt mycket energidepåer före vintern.

34. Allmän jakttid, björktrast

Förbundet tillstyrker förslaget och instämmer i Naturvårdsverkets motivering.

35. Allmän jakttid, nötskrika

Förbundets avstyrker förslaget och föreslår att nu gällande skrivning kvarstår.

Den häckande populationen av nötskrikor i Sverige skattas till ca 290 000 häckande par (Ottosson m.fl. 2012) och inget tyder på att populationen minskat sedan denna skattning gjordes. Det skjuts ungefär 15 000 nötskrikor i Sverige per år och jakten skördar därmed en mycket liten del av höstpopulationen. Den period som i kunskapssammanställningen benämns som reproduktion är väldigt långvarig. Här bedömer förbundet att Naturvårdsverket övertolkat den data SLU lagt fram (Månsson & Jarnemo 2020). Enligt denna kunskapssammanställning påbörjas häckningen en bit in i mars. Förbundet anser att 31 mars består som slut för jakttiden då det för fåglar med utdragen häckningsperiod, och som även förekommer i talrika populationer med gynnsam bevarandestatus kan jakt, enligt fågeldirektivets vägledning för jakt, bedrivas under häckningsperioden om arten fredas från jakt under häckningsperiodens topp.

Svenska Jägareförbundet

36. Allmän jakttid, Kråka, kaja, skata

Förbundets alternativa förslag: Västernorrlands län, Jämtlands län, Västerbottens län, Norrbottens län den 16 juli-den 31 mars. Övriga delar av landet den 1 juli-den 15 mars

Ny bestämmelse, bilaga 4 jaktförordningen, skydds jakt på kråka, kaja och skata ska få bedrivas på enskilda initiativ för att tillgodose viltvården 1 april - 30 april i Västernorrlands län, Jämtlands län, Västerbottens län, Norrbottens län och i övriga delar av Sverige och 16 mars- 15 april.

Naturvårdsverkets förslag att drastiskt minska jakttiden på kråkfågel (kråka, kaja, skata) skulle om förslaget träder i kraft få mycket stora negativa effekter på dagens vilt- och naturvård (se sid 7f). Detta gäller inte minst bevarandearbetet för vadarfåglar i strandängsmiljöer, där kråkfågel lokalt kan stå för en betydande del av predationen (Ottvall 2016). Ett hårt tryck från flygande predatorer har också påvisats på Gotland, där den snabbt minskande rödspoven (Johansson mfl. 2007) i högre grad lyckades med häckningen när avståndet ökade mellan boet och sådana träd och stolpar som rovfåglar typiskt använder som utkiksplatser. På den undersökta lokalen var kråk- och måsfågel de huvudsakliga bopredatorerna (Johansson 2001).

Naturvårdsverkets förslag bygger på kråkfåglarnas reproduktionstid som enligt SLUs rapport (Månsson & Jarnemo 2020) börjar tidigare än vad tidigare kunskapsmanställningar visat och detta inte är förenligt med Fågeldirektivet. Det bör i sammanhanget nämnas att dagens jakttider har ansetts vara i linje med Fågeldirektivet i över 20 år.

Naturvårdsverket har i sitt förslag valt att lägga slutet på jaktsäsongen då vårflyttningen inleds. Detta måste ses som en extrem försiktighetsåtgärd som saknar grund i arternas biologi. Förbundet anser att jakttidsslutet ska läggas i enlighet med häckningsperioden i Naturvårdsverkets förslag dvs 15:e mars i söder och 31 mars i norr (Månsson & Jarnemo 2020).

Kråkfåglar är viktiga generalistpredatorer och deras predation kan slå hårt på känsligare arter (Côté & Sutherland 1997, Widemo 2008). Generösa möjligheter till att utföra predator kontroll kan vara avgörande för att uppnå mål inom viltförvaltning och naturvård (Côté & Sutherland 1997). Insatser sent på säsongen, så nära reproduktionen som etiskt är möjligt för den art man vill minska, är det som får störst effekt på den art man vill gynna (Tapper m.fl. 1991, 1996).

Av ovanstående skäl är det viktigt att jakttiden på kråkfåglar får fortsätta så nära reproduktion det är möjligt utifrån de juridiska ramar Fågeldirektivet ger. Då predator kontroll är ett sätt att dämpa de mest allvarliga negativa effekterna av dagens hårda brukande på känsliga arter anser förbundet att utökade skydds jaktmöjligheter i form av predator kontroll på kråkfågel finner stöd i Fågeldirektivet Artikel 9.1.a.

Svenska Jägareförbundet

Artikel 9.1.a i Fågeldirektivet föreskriver uttryckligen att det handlar om ”att skydda flora och fauna” och kommissionens eget vägledande dokument om jakt klargör att man måste bevisa allvarlig skada innan man tillämpar undantaget. Se punkten 3.5.16 i kommissionens vägledande dokument om jakt:
(https://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/wildbirds/hunting/docs/hunting_guide_sv.pdf)

Det är även värt att jämföra med det resonemang som kommissionen för gällande bland annat corvidae-arter i samband med en liknande undantagsmöjlighet i artikel 9.1.a gällande ”att förhindra allvarlig skada på gröda, boskap, skog, fiske och vatten”. Där skriver kommissionen att det inte rör sig om en åtgärd mot skador som redan konstaterats, ”utan snarare mot en stor sannolikhet att skador kommer att uppstå om inget görs” (punkten 3.5.7 i kommissionens vägledande dokument om jakt). Kommissionen nämner uttryckligen att kråka och skata ingår bland de fåglar som kan påverka flora och fauna genom predation (punkten 3.5.17). Kommissionen skriver vidare att motiven för att tillämpa undantaget i artikel 9.1.a sannolikt är störst när syftet är att bevara populationer av arter som är sällsynta eller hotade, men tillägger att ”de är dock inte begränsade till sådana arter”. Det kan alltså även handla om icke-skyddade arter som bör skyddas (punkten 3.5.16).

Som ett jämförbart exempel är det värt att notera att kommissionen, i samband med undantagsmöjligheten i artikel 9.1.a att förhindra allvarlig skada på gröda, boskap, skog, fiske och vatten, för ett resonemang om att för att maximera effekterna hos de skadeförebyggande åtgärderna vid jakt på fåglar för att kontrollera skador, ”är kontrollåtgärder gentemot den art som orsakar skada sannolikt effektivast när populationen befinner sig på sitt säsongsmässiga minimum och när tillgången till ersättningsfåglar är som minst, vilket normalt är fallet under yngelperioden eller perioden före denna”(punkten 3.5.15.).

Idag tillämpar flera medlemsländer Artikel 9.1.a. för att begränsa negativa effekter av kråkfåglar. Förbundet gör tolkningen att skydds jakt på kråkfåglar är tillämpligt i enlighet med Artikel 9.1.a. och kan användas på ett liknande sätt som skydds jakt på årsunge av rödräv idag.

Förbundet anser att skydds jakt på kråka, kaja och skata ska få bedrivas på enskilda initiativ för att tillgodose viltvården 16 mars- 15 april i Västernorrlands län, Jämtlands län, Västerbottens län, Norrbottens län och i övriga delar av Sverige och 1 april- 30 april.

Se även inledande stycke ”Predatorkontrollens betydelse inom jakt- och viltvård”, sid 7f.

37. Allmän jakttid, råka

Förbundet tillstyrker förslaget och anser därtill att jakten kan utökas med angränsande län till de som idag har jaktmöjligheten.

38. Allmän jakttid, snatterand

Förbundet tillstyrker förslaget och instämmer i Naturvårdsverkets motivering.

Svenska Jägareförbundet

39. Allmän jakttid, inlämnade förslag som inte tas vidare

Enkelbeckasin

Förbundets alternativa förslag: 25 augusti – 15 november, hela landet

Enkelbeckasinen är en fågel med kulturell särprägel i det sydsvenska våtmarkslandskapet. Då fågeln anses sällsynt smaklig finns det intresse inom jägarkretsar att jaga dessa. Det handlar då främst om jakt inom områden som är kust- eller sjönära, där markägarna på olika sätt hävdar strandängarna för att gynna enkelbeckasinen habitat, något som många ej jaktbara och hotade arter drar nytta av. Möjligheten till en liten men speciell jakt på enkelbeckasin är säkert ett incitament till att fortsätta hävda strandängar.

Hermelin

Förbundets alternativa förslag: 1 september – 31 mars i Värmlands län, Dalarnas län, Gävleborgs län, Västernorrlands län, Jämtlands län, Västerbottens län, Norrbottens län, övriga delar av landet 1 september -- 28(29) februari

Naturvårdsverket gjorde bedömningen att det inte finns biologiska, ekologiska eller juridiska hinder mot att införa jakt på hermelin. Förslaget bedömdes också ligga i linje med strategi för svensk viltförvaltning. Trots detta utelämnar man förslag till allmän jakt på hermelin. Något relevant motiv för ställningstagandet har inte lämnats. Förbundet menar att hermelinen historiskt har utgjort en viktig resurs och att intresset för fällfångst sannolikt kommer att vara tämligen stort om jakttiden återkommer. Hermelinen togs bort som jaktbar art på 90-talet utan egentligt motiv.

40. Särskild jakttid, älg

Förbundets alternativa förslag:

1 september – 31 januari i septemberområdet, med rätt att besluta om brunstuppehåll på det sätt som gäller idag. I oktoberområdet andra måndagen i oktober – 28(29) februari.

De geografiska områdena för september- resp. oktoberjakt ska bibehållas.

Förbundet avstyrker förslaget om septemberjakt i de delar av Värmland, Dalarna och Gävleborgs län som idag tillhör oktoberområdet.

VFD/länsstyrelsernas möjlighet att fatta regionala beslut ska kvarstå även gällande tidigare jaktslut, lämpligt antal jaktdagar på oregistrerad mark samt begränsning av jakt efter årskalv eller vuxen älg av visst kön.

Se även inledande stycke "Lokal och regional förvaltning", sid 3ff.

Förbundets förslag grundar sig på centrala jaktetiska principer. Jakt ska inte bedrivas under parningstid och jakttiden ska anpassas till klimatet både vad gäller start- och slutdatum. Förslaget tar fasta på att älgjaktens utformning har sin grund i en stark jaktlig kultur och tradition. Den praktiska erfarenhet som byggts upp är av största vikt för jaktens genomförande och måluppfyllnad. Gemensamhetsjakten utgör kittet i den lokala förvaltningen, och den lokala och regionala förvaltningen ska värnas.

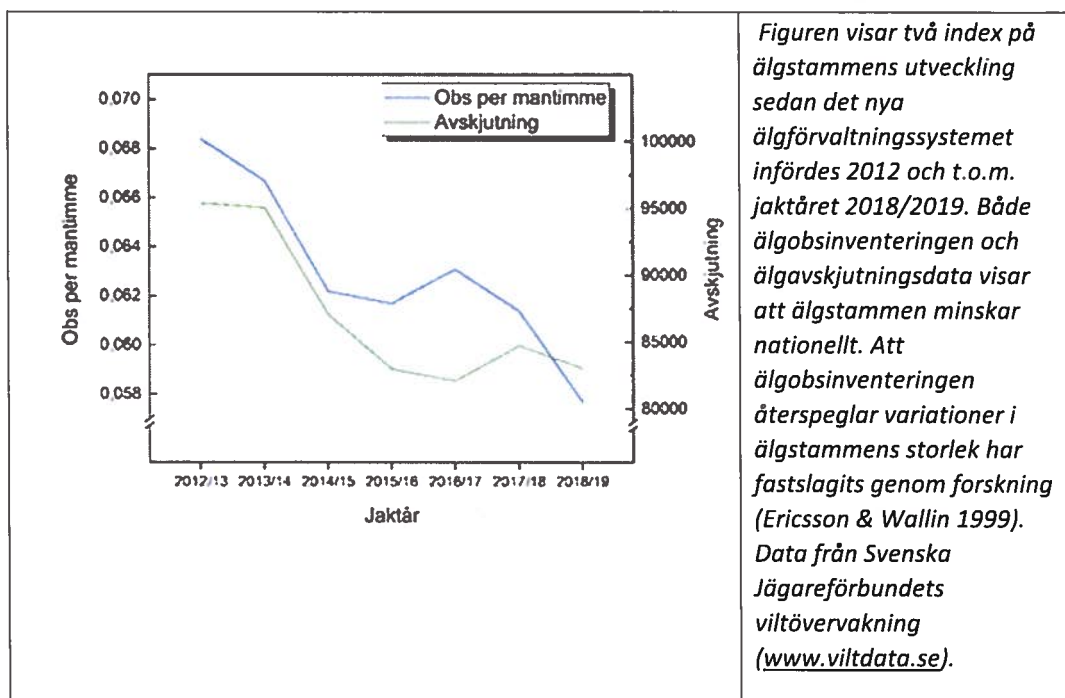
Svenska Jägareförbundet

Jaktetiken är central och ska upprätthållas

Naturvårdsverkets förslag åsidosätter jaktetiken genom att jakt i högre grad kan bedrivas under högbrunst och vid klimatmässigt olämpliga tidpunkter. Detta är oacceptabelt. Åsidosättandet motiveras dessutom med haltande och motsägelsefulla resonemang.

I Naturvårdsverkets egna riktlinjer anges att utgångspunkten är att vilt inte jagas under parnings- och uppfödningstider. Samma princip gäller enligt Artikel 12.1.b i Art- och habitatdirektivet. Även om älgen inte omfattas av direktivet bör endast tungt vägande skäl medföra avsteg från denna princip. Förbundet anser att när det gäller vår nationalsymbol, älgen, så bör principen gälla. Även från ett friluftslivsperspektiv torde ett uppehåll under älgens huvudsakliga brunstperiod fortsatt vara välkommet då uppehållet är väl förankrat och ses som en självklarhet av allmänheten. Detta gäller självfallet även anpassning av jakttiden till klimatförhållanden för att undvika att älgen stressas i onödan. Att viltet inte ska utsättas för onödigt lidande är fastslaget i jaktlagen (27 §).

Enligt Naturvårdsverkets riktlinjer för jakttidernas utformning kan jaktetiken endast åsidosättas i undantagsfall, om det är motiverat av andra samhällsintressen, eller om påverkan på artens reproduktion är ringa. Förbundet understryker att det i älgens fall inte är befogat att göra sådana undantag. Älgstammen minskar redan till följd av rådande förvaltning (se figur). Minskningen är så väl belagd att Artdatabanken i sin revidering av Sveriges rödlista 2020 övervägde om älgen enligt rådande internationella kriterier måste uppgraderas till kategorin "nära hotad", trots att minskningen styrs av medvetna förvaltningsbeslut. Förbundet framhåller att älgstammens utveckling visar att nuvarande förvaltningsmål uppfylls väl på en övergripande nivå. Detta visar också att målen – inklusive en ökad måluppfyllnad lokalt och regionalt – kan uppnås inom ramen för nuvarande jakttid.

Svenska Jägareförbundet

Naturvårdsverket motiverar sitt förslag, och behovet att avvika från de jaktetiska riktlinjerna, med att detta behövs av hänsyn till samhällsintressen rörande betesskador och viltolyckor i trafiken. Naturvårdsverket gör i dessa resonemang en direkt och felaktig koppling mellan jakttider och skadenivåer. Exempelvis föreslås att länsstyrelsen endast ska få besluta om brunstuppehåll om målen avseende skadenivåer på skog och trafik är uppfyllda. Förbundet framhåller att denna koppling är orimlig, eftersom det inte finns något enkelt orsakssamband mellan älgstammens storlek och skadenivåer. Som Naturvårdsverket själva anger i sitt förslag så ökar skadenivåerna trots att älgstammen minskar, och det finns inget linjärt samband mellan betesskador och älgantal. Detta eftersom graden av betesskador också styrs av exempelvis fodertillgång, storleken på andra klövviltpopulationer, och snöförhållanden under vintern (se även Pfeffer mfl 2021). På samma sätt kan exempelvis snöförhållanden påverka antalet viltolyckor, genom att styra i vilken utsträckning viltet söker sig ut på vägarna. Förbundet understryker att det i alla lägen måste finnas ett orsaks- och verkanssamband mellan åtgärd och måluppfyllnad. Vad gäller älgjakten ska den genomföras så att målen för älgstammens utveckling uppfylls. När en skadeproblematik orsakas av andra faktorer måste relevanta åtgärder och måluppfyllnad istället kopplas till dessa andra faktorer. En på detta sätt faktabaserad förvaltning är enda vägen till en fungerande förvaltning och minskade skador.

Enligt Naturvårdsverkets riktlinjer kan de etiska riktlinjerna även åsidosättas om påverkan på artens reproduktion anses ringa. Naturvårdsverket menar att så är fallet när det gäller älg, och att det därför inte behövs ett brunstuppehåll i septemberområdet samt att jaktstarten i oktoberområdet kan tidigareläggas. Som grund för sitt resonemang hänvisar Naturvårdsverket bland annat till forskning som man anser visar att älgen inte är störningskänslig under brunsten, samt att brunsten pågår under längre tid och är mer varierande än man tidigare trott, vilket skulle göra det mindre meningsfullt att anpassa jakttiderna till denna. En del av den forskning Naturvårdsverket hänvisar till rör dock överhuvudtaget inte störning under brunst, och i den relevanta forskningen tar verket endast upp de resonemang som stödjer den egna åsikten. Vidare bortser Naturvårdsverket helt från att jakt under brunst är olämpligt också av andra vetenskapligt väl underbyggda skäl, som att älgdjurar exponerar sig mer under brunsten vilket gör dem mer sårbara för jakt. Jakt under högbrunst skulle därför försvåra den förvaltning som krävs för att i enlighet med riskdagens beslut skapa en "livskraftig älgstam av hög kvalitet". Effekterna av störning under brunst blir också rimligen större i en gles population där det är långt mellan älgarna. Älgstammen har medvetet sänkts de senaste åren vilket bör beaktas när man överväger jakt under brunst och effekterna av den. Förbundet redogör för det vetenskapliga kunskapsläget kring jakt under brunst samt klimataspekter i bilaga härtill (se bilagan för referenser).

Sammantaget anser förbundet att älgens redan minskande population, i kombination med bristande kvalitet på älgstammen, födestress i alltför homogena och grandominerade landskap, samt växande hot i form av ett varmare klimat, gör att älgen måste hanteras med stor försiktighet.

Svenska Jägareförbundet

Detta är också skälet till att förbundet avstyrker den utökade möjlighet till septemberjakt i oktoberområdet som Naturvårdsverket föreslår för Värmland, Dalarnas och Gävleborgs län. Älgen är en nordlig art som i södra Sverige lever på sydgränsen av sitt nuvarande utbredningsområde, och älgen förväntas i ökande grad utsättas för värmestress (se bilaga). Det varmare klimatet i södra Sverige gör att älgjakt i september är olämpligt. Ur klimatsynpunkt borde snarare oktoberområdet utvidgas norrut. Förbundet föreslår inte denna förändring i nuläget, men framhåller att det skulle vara oetiskt att gå i motsatt riktning och utvidga septemberområdet söderut.

Älgjaktens kultur och praktik ska värnas, tillsammans med den lokala och regionala förvaltningen

Naturvårdsverket föreslår ett fast startdatum; 1 september i norr och 8 oktober i söder. Förbundet kan på prov acceptera ett fast startdatum i septemberområdet, men inte i oktoberområdet. Skälen till denna differentiering är såväl kulturella som av praktisk karaktär. I norr är den praktiska jaktsäsongen begränsad av klimat- och snöförhållanden varför en tidigareläggning av jaktstarten kan vara motiverad, under förutsättning att möjligheten till brunstupphåll i jaktutövandet bibehålls i sin nuvarande form. I oktoberområdet finns däremot sällan de praktiska hinder som råder i norr utan hela jakttiden kan nyttjas. Därav bör en större hänsyn kunna tas till kulturella aspekter.

Förbundets medlemmar, vilka utgör en majoritet av jägarna i södra Sverige, har under vår förankringsprocess tydligt framhållit en önskan om oförändrad jaktstart i oktoberområdet. Den andra måndagen i oktober ska kvarstå. En förändring enligt Naturvårdsverkets förslag skulle i praktiken inte öka måluppfyllnadsgraden, varför Förbundet anser att de kulturella aspekterna är överordnade i detta fall. Risken är snarare att ett fast startdatum får motsatt effekt än den tänkta. Många älgjägare tar en veckas semester i samband med älgjaktstart, vilket innebär en sammanhängande ledighet på 9 dagar där den inledande helgen kan användas till resa och andra förberedelser. Det kan vara svårt att istället få semester en bruten vecka (t ex onsdag till tisdag, 7 dagar) och för många är det inte ett alternativ att ta semester två på varandra följande veckor. Av detta skäl kommer ett fast startdatum leda till att många jaktlag kommer korta ner antalet jakt dagar den första jaktveckan och färre jägare kommer kunna delta en hel vecka. Mot den bakgrunden är det viktigt att, om ett fast startdatum införs i norra Sverige, utvärdera utvecklingen av antalet jakt dagar i septemberområdet och att detta därför ses som ett försök.

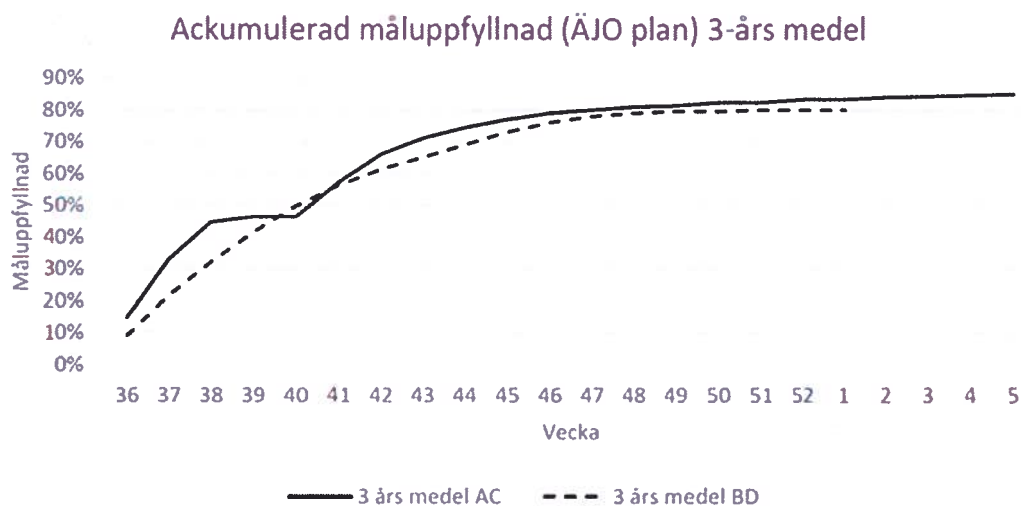
Förbundet vill också understryka att gemenskapen i jaktlaget under älgjakten utgör en hörnsten i den lokala förvaltningen. Det svenska viltförvaltningssystemet har under lång tid och i stor utsträckning byggts upp genom samverkan kring älgen. Forskning visar också att en god måluppfyllnad inom älgförvaltningen hänger samman med god samverkan, samt en förvaltning som anpassats till lokala förhållanden (se "Lokal och regional förvaltning" sid 3ff; Dressel 2020).

Förbundet är kritiskt till Naturvårdsverkets förslag att starkt begränsa länsstyrelser och viltförvaltningsdelegationer i deras möjlighet att påverka och styra älgjakten i förhållande till andra intressen. Detta gäller bland annat möjligheten att besluta om brunstupphåll och jakttidens längd (tid för avslut), frågor som hanteras bäst på regional

Svenska Jägareförbundet

nivå. Möjligheten föreslås visserligen kvarstå vad gäller brunstuppehåll men utifrån ett regelverk som är orimligt snävt. Dessutom vänder Naturvårdsverket på sitt resonemang när man i förslaget först säger att “sammanfattningsvis anser inte Naturvårdsverket att det finns fog för att länsstyrelsen har kvar möjligheten att begränsa jakttiderna för älg utan tydligt angivna skäl”, för att sedan helt frånta Länsstyrelserna denna möjlighet oavsett om skäl finns. Naturvårdsverket presenterar inte heller några data som visar att exempelvis brunstuppehållet skulle försvåra måluppfyllnaden. Förbundet har analyserat utfallet av tidigare års jakter och detta visar att fyllnadsgraden i avskjutningsmålen inte påverkas av om jakt sker under brunst eller ej, samt att fyllnadsgraden i mycket begränsad utsträckning påverkas av jakt under vintern (se figur). Däremot kan jakt under brunst inverka menligt på älgstammens kvalitet (se bilaga).

En jämförelse mellan den ackumulerade måluppfyllnadsgraden (%) vecka för vecka mellan Väster-bottens (AC) och Norrbottens (BD) län. Västerbotten har ett brunstuppehåll medan Norrbotten inte haft det sedan 2014. I Västerbotten innebär de två jaktpremiärerna, före och efter brunstuppehållet, att jägarkåren kraftsamlar två gånger vilket kompenserar för uppehållet. Upphållet fyller dessutom en rent praktisk funktion, i och med att jägare jagar på ledig tid. Efter ett par intensiva älgjaktveckor kan jägaren behöva utrymme för andra aktiviteter, och uppehållet möjliggör därigenom en ny kraftsamling vid den andra premiären. Västerbotten landar på en något högre slutlig måluppfyllnadsgrad än Norrbotten (Älgdata 2018; Figur från Nyman 2018).

Förbundet understryker att det inte bara är vid jaktstart som klimataspekter ska beaktas, utan att detta också måste ske vid jakt slut, något som bäst sker inom ramen för den lokala förvaltningen. Skillnaden mellan norra Svealand och norra Norrland är ofta avsevärd. Förbundet anser därför att länsstyrelsen/VFD ska ha fortsatt mandat att besluta när älgjakten ska avslutas för säsongen. I den norra delen av landet inleds jakten närmare 1,5 månad tidigare än i söder med koppling till ett kärmare vinterklimat. Det vore då naturligt att det också avspeglade sig i när jakten ska vara avslutad. Med dagens modell med en viltförvaltning som ska bygga på regionala och lokala beslut är det för Förbundet självklart att frågan om jaktens avslut ska fattas av länens VFD, med en begränsning genom att jakt i septemberområdena skall avslutas senast 31/1 och i oktoberområdena 28(29)/2. Förbundet anser också utifrån länens beslutanderätt över älgförvaltningen att

Svenska Jägareförbundet

möjligheten att begränsa jakten till enbart årskalv eller vuxen älg av ett visst kön ska kvarstå liksom möjligheten att begränsa antalet dagar som älgkalv får fällas inom registrerade områden. Respektive län, via sina viltförvaltningsdelegationer, ska ha kvar denna möjlighet till styrning om de anser att det är bra för förvaltningen och kvalitén på älgstammen i länet.

Naturvårdsverkets förslag kringgår länens beslutsmöjligheter i så stor omfattning att man riskerar att förlora engagemang för frågan på regional/lokal nivå vilket skulle inverka menligt på intresset att följa upp och driva igenom uppsatta planer och avskjutningsmål. Naturvårdsverkets resonemang om att det skulle försvåra informationen till jägarna saknar grund, och den kostnad som uppstår då respektive län ska fatta dessa beslut är i sammanhanget försumbara i förhållande till den förlust i regionalt inflytande som länsstyrelse/VFD får på den förvaltning man är satt att hantera (se även Lokal och Regional förvaltning sid 3ff).

41.2. Licensjakt på säl

Förbundet tillstyrker förslaget om utökade möjligheter till licensjakt på knubbsäl och gråsäl.

Förbundet föreslår att även vikare införs i samma paragraf.

Våra tre sälarter, gråsäl, knubbsäl och vikare, ökar fortsatt i antal. Sammantaget har idag sälstammarna nått sådana numerärer att de utgör ett mycket allvarligt problem för såväl husbehovs- som yrkesfisket längs våra kuster, dess predation på vissa fiskarter är oroväckande stor och, i vart fall lokalt, ligger man nu nära eller har passerat bärförmågan. Jägareförbundet tillstyrker därför Naturvårdsverkets förslag om licensjakt efter grå- och knubbsäl, samt att regeringen beslutar att Naturvårdsverket, om de förutsättningar som anges i JF 23 c § är uppfyllda, även kan besluta om licensjakt efter vikare.

42. Inskränkningar i jakten, tid på dygnet

Älg

Förbundet tillstyrker jakt på älg under skymningstimmen, som vakt- och smygjakt.

Björn

Förbundets alternativa förslag: Björn får jagas fr.o.m. en timme före solens uppgång t.o.m. en timme efter solens nedgång. Under timmen efter solens nedgång får jakten endast bedrivas som smyg- och vaktjakt.

Förbundet anser att jakttiden på dygnet efter björn och älg ska sammanfalla med jakttiden för hjortvilt, det vill säga en timme efter solens nedgång. För att öka intresset samt möjliggöra för en effektiv åteljakt efter björn är det en förutsättning att jakt under skymningstimmen är tillåten då det oftast är först då på dygnet som björnarna besöker åteln. Åteljakten medger säkra skott under väl kontrollerade former. Idag finns specialiserade eftersöksekipage för björn, likt det även finns för vildsvin mm, som kan genomföra eftersök i mörker med hjälp av modern teknik samt att alla typer av eftersök handlar om en bedömning av när på dygnet man genomför eftersöket. Bedömningar som görs baserar man på säkerheten, vilken art som skadats samt vilken typ av skada viltet har. Detta gäller vid både jakteftersök och viltolycka som orsakats av motorfordon.

Svenska Jägareförbundet

Förbundet föreslår att smyg- och vaktjakt efter björn ska vara tillåtet under tiden en timme före solens uppgång till en timme efter solens nedgång.

Änder och gäss

Förbundets avstyrker förslaget och föreslår att nu gällande skrivning kvarstår.

Änder och gäss bör fortsatt kunna jagas dygnet runt. Förbundet anser inte att det behövs en begränsning i tid på dygnet då änder och gäss får jagas. Jaktens början och slut styrs av solens upp- och nedgång, men också av väderförhållanden som påverkar dagsljuset och möjligheten till jakt. Att jaga på sträckande änder är därför en jaktform som redan idag har begränsningar som innebär att jakten avslutas när det ej går att skjuta på grund av mörkrets intåg. Naturvårdsverket skriver själva i sitt förslag att det faktiska ljuset, en timme efter solens nedgång samt en timme före solens uppgång, varierar över landet. Naturvårdsverkets förslag är geografiskt oflexibelt och tar inte hänsyn till att mörkret i sig redan är en begränsning som omöjliggör jaktformen efter skymningen. Dessutom finns redan särskilda krav på eftersökshund vid jakt efter änder och gäss.

42.4. Möjlighet att genom föreskrifter göra undantag från första stycket

Jägareförbundet avstyrker Naturvårdsverkets förslag att Länsstyrelserna ska ges möjlighet att mer generellt besluta om undantag för jakt under dygnets mörka timmar för älg, dovilt, kronvilt, rådjur samt de stora rovdjuren.

Ursprunget till förslaget härrör från frågan om hur man ska kunna förlänga jakttiden på älg i områden i landet med polarnatt där solen under längre tid befinner sig under horisonten. Någon motivering för att ge denna möjlighet i hela landet saknas och i det område som nämns finns inget jägarintresse av att få denna möjlighet.

Förbundet ser ingenting i motivering eller konsekvensbeskrivningen som talar för annat än att grundprincipen vad gäller tid på dygnet då vissa arter kan och bör jagas ska gälla utan undantag. Naturvårdsverket själva motiverar grundförslaget om jakttider på dygnet för ovan nämnda arter med att jakt under den mörka delen av dygnet försvårar artbestämning samt att det kan vara olämpligt med hänvisning till ökad risk för att utsätta viltet för onödigt lidanden samt utsätta människor och egendom för fara. Förbundet delar den uppfattning och med hänvisning till detta bör tillägget om länsstyrelsernas möjlighet till att besluta om undantag i detta stycke utgå. Länsstyrelsernas möjlighet till undantag vid enskilda skyddsjaksbeslut anser dock förbundet ska kvarstå.

43. Tider för jakt och jaktträning med hund

43.5-8 Hund som förföljer älg

Förbundets alternativa förslag: Förbundet föreslår att dagens definition "hundar som förföljer vilt" bibehålls och att startdatum fortsatt ska vara 21 augusti, men med tidigare slutdatum, 31 januari.

Förbundet avstyrker förslaget att dela upp jakthundar i ställande, förföljande och stötande. Någon entydig definition finns inte och kan heller inte göras eftersom gränsdragningen däremellan är i viss mån flytande. Hundar är individer och deras agerande kan inte förutses i alla situationer. Rättssäkerheten kan sättas ur spel med

Svenska Jägareförbundet

förslaget då det är svårt för den enskilde hundägaren att veta om man riskerar göra sig skyldig till ett jaktbrott eller inte. Dagens definition av "hundar som förföljer vilt" är enkel att följa och gränsdragningen mycket tydlig. Ett enhetligt förbud mot att jaga klövvilt med hund efter 31/1 är bra, enkelt och konsekvent.

Förbundet tillstyrker förslaget om slutdatum till 31 januari vilket innebär enhetliga tider för träning och jakt efter allt klövvilt med hund.

43.9-12. Hund som förföljer björn

Förbundet tillstyrker förslaget och instämmer i Naturvårdsverkets motivering.

43.13-16. Hund som förföljer hjort och rådjur

Förbundet tillstyrker förslaget och instämmer i Naturvårdsverkets motivering.

43.17-20. Hund som förföljer vildsvin

Förbundets alternativa förslag: Hund som förföljer vildsvin den 21 augusti – 31 januari.

Förbundet anser att Naturvårdsverkets förslag är ologiska. För grävling, se synpunkter under 43.29, anges störning på annat vilt som orsak till senarelagd jaktstart med hund. Förbundets uppfattning är att risken för att hundar ska förfölja annat vilt än vildsvin är betydligt större vid hundjakt dagtid, då samma hundar ofta används till både älg och vildsvin. Mot den bakgrunden och med hänsyn till att vildsvin har tjockt fettlager torde de vara känsligare för värmestress, bör jaktstarten med hund sammanfalla med den för älg.

Se även vad som anges under p 43.5 om ny indelning av hundar i ställande och förföljande.

43.21-24. Hund som förföljer rödräv

Förbundets alternativa förslag: Blekinge län, Skåne län, Hallands län 21 augusti- 15 mars, i övriga delar av landet 21 augusti-15 mars.

Naturvårdsverket motiverar i sitt förslag på jakttider för rödräv på ett bra sätt behovet av generösa jakttider för arten. Förbundet har därmed inget att erinra om själva jakttiden vilken föreslås vara oförändrad. Däremot föreslås att möjligheterna till hundjakt, vilken regleras i 16 § JF, kortas i slutet av säsongen. Förbundet anser denna föreslagna förändring som svagt motiverad och motstridig till det som anförs kopplat till själva jakttiderna. Förutsättningarna skall vara så goda som möjligt och förbundet föreslår därför att nuvarande tider kvarstår.

43.25-28. Hund som förföljer lo

Förbundet tillstyrker förslaget och instämmer i Naturvårdsverkets motivering.

Svenska Jägareförbundet

43.29-32. Hund som förföljer grävling mårdhund, tvättbjörn

Förbundets alternativa förslag: Hund som ställer grävling 1 augusti – 31 januari

Förbundet tillstyrker förslaget om hund som förföljer mårdhund och tvättbjörn.

Förbundet anser att förslaget om kortad jakttid efter grävling med hund, ovan jord, är inkonsekvent i relation till förslaget om oförändrad jakttid på vildsvin med hund. Naturvårdsverket motiverar en senare jaktidsstart för hundjakt efter grävling från den 1 augusti till den 21 augusti med att man vill minska risken för att annat vilt kan störas under den varma och för flera arter känsliga perioden. Samtidigt väljer man att föreslå att jakt med hund efter vildsvin även i fortsättningen ska starta den 1 augusti. Grävlingjakt med hund, ovan jord, bedrivs uteslutande nattetid, under dygnets svalare timmar, medan vildsvinsjakt med hund bedrivs under hela dygnet, främst dagtid. Vid grävlingjakt släpper man dessutom oftast hunden lös vid ett gryt, vilket minimerar risken för att annat vilt ska störas. Om intentionen med Naturvårdsverkets förslag verkligen är att minska risken för att annat vilt störs under en varm och känslig period borde rimligtvis även jakt med hund efter vildsvin föreslås starta den 21 augusti. Förbundet anser att Naturvårdsverket värderar arter olika och inte har tagit hänsyn till jaktformens utförande som redan idag minimerar risken för att annat vilt störs samt att jaktförormen efter grävling bedrivs nattetid när det är svalare. Förbundet anser att jakten efter grävling med hund, ovan jord, ska vara oförändrad och starta den 1 augusti med hänsyn till ovan beskrivet att grävlingjakt sker under den svala tiden på dygnet, nattetid.

43.33-36. Hund som förföljer annat vilt

Varg

Förbundets alternativa förslag: 15 november-15 januari eller den senare tidpunkt då jakten har avslysts genom beslut.

I dagens regelverk finns ingen särskild träningsperiod för varg. Hundträningstiden för varg faller därför in under tiden för annat vilt, 21 augusti – 28 (29) februari. Naturvårdsverket har dock angett att den tidsramen endast kan nyttjas i det fall licensjakt på varg medgetts. Andra menar att det faktum att den möjligheten till licensjakt som lagstiftningen medger är tillräcklig för att hundträning ska kunna ske. Det är därför välkommet ur ett rättssäkerhetsperspektiv att hundträningstid för varg regleras på ett tydligt sätt i lagstiftningen på samma sätt som för t ex björn och lodjur.

Vargvalpar uppehåller sig på särskilda rendez-vous-platser en bit in på hösten och därefter samlas de ofta kring slagna bytesdjur. Från november månad börjar valparna aktivt följa med de vuxna vargarna på jakt. Då är de också så stora att de kan hålla undan för förföljande hundar. Under den period då valpar fortfarande finns på rendez-vous-platser kan föräldraren förväntas försvara valparna i större utsträckning mot hundar vilket ökar risken för att hundar skadas om de förföljer varg. Under barmarksperioden är det dessutom svårt att skilja ut en ensam varg och därmed ökar risken att hundar förföljer flera vargar, med fara för att hunden skadas.

Från mitten av november ökar chansen för goda spårnöförhållanden som gör att hundägare kan avgöra när det är en ensam varg och när det rör sig om fler. Erfarenheterna från de senaste årens vintrar är att antal dagar med snötäcke är

Svenska Jägareförbundet

begränsade innan nyår. En något längre träningstid än den föreslagna möjliggör träning under perioder med spårnö som minimerar riskerna för hunden.

Mot den bakgrunden föreslår förbundet att hundträning på varg bör kunna starta 15 november.

Järv

Förbundet tillstyrker förslaget och instämmer i Naturvårdsverkets motivering.

Övriga däggdjur

Förbundet tillstyrker förslaget och instämmer i Naturvårdsverkets motivering.

43.37-40. Hund som inte förföljer vilt efter fågel

Förbundet tillstyrker förslaget och instämmer i Naturvårdsverkets motivering.

43.41-44 Hund som inte förföljer vilt efter annat vilt

Förbundet tillstyrker förslaget när det gäller tiden men begreppet förföljande hund bör kvarstå. Se förbundets kommentarer i punkt 43.5-8.

43.45-48 Hund som används vid jakt under jord

Förbundet tillstyrker förslaget och instämmer i Naturvårdsverkets motivering.

43.49-50 Hund som jagar på olämpligt sätt

Förbundet tillstyrker förslaget och instämmer i Naturvårdsverkets motivering.

44. Skydds jakt på enskilda initiativ

Övergripande synpunkt

Förbundet anser att det behövs en genomgripande översyn och harmonisering av kriterierna för skydds jakt i enlighet med vad förbundet tidigare föreslagit till Naturvårdsverket. Naturvårdsverket har dock avvisat förslaget med hänsyn till arbetets stora omfattning i övrigt och resursbrist. Naturvårdsverket bör få i uppdrag att genomföra den av förbundet efterfrågade översynen av samtliga skydds jaktskriterier i samtliga skydds jaktbestämmelser i syfte att förtydliga, harmonisera och förenkla.

44.5. Fåglar som uppträder i flock

Förbundet avstyrker förslaget att införa en viss numerär kopplat till flockbegreppet.

Förbundet har tidigare framfört att en översyn av olika kriterier för skydds jakt i syfte att harmonisera och förenkla bör genomföras. Naturvårdsverket anger att detta arbete inte hinns med inom ramen för detta arbete. Det är då av vikt att inte tillföra nya kriterier som ytterligare försvårar tolkningen av bestämmelserna i stort.

Förbundet avstyrker därför införande av ett krav på att skydds jakt på vissa fågelarter i "flock" ska omfatta minst fem individer. Det är inte lämpligt att kvantifiera begreppet flock utan analys av om det behövs för att förebygga eller förhindra olika typer av skada

Svenska Jägareförbundet

eller inte. Om kriteriet kvarstår bör det ur ett konsekvensperspektiv om flocklevande djur även omfatta skyddsjakten på dov- och kronkalv.

45. Skydds jakt JF bilaga 4, punkt 1, främmande vilt

Förbundet tillstyrker förslaget, med tillägget att guldschakal ska tillföras.

Guldschakalen ökar sitt utbredningsområde i snabb takt över Europa och den har påvisats i våra grannländer Finland och Danmark. Expansionen beror på ett mycket mildare klimat (för 25 år sedan var arten begränsad till södra Balkan under 800 möh) eller med hjälp av förrymda djur (arten återfinns inom husdjurshandeln på kontinenten och inom kynologin i forna öst) samt en kombination av dessa orsaker.

Arten har aldrig konstaterats i Sverige, vare sig i modern tid eller via fossila fynd. Guldschakal borde därmed tillföras punkten för att förhindra en etablering av arten i Sverige. En sådan skulle på sikt missgynna biologisk mångfald, kraftigt försvåra djurhållning på landsbygd samt riskera en genetisk förorening från guldschakaler i vargstammen då arterna kan hybridisera.

46. Skydds jakt JF bilaga 4, punkt 2, gård eller trädgård mm

Förbundet avstyrker förslaget och föreslår att nu gällande skrivning kvarstår.

Denna punkt har ansetts uppfylla kraven i Fågeldirektivet till skillnad från vad Naturvårdsverket nu anför. Denna punkt är typiskt sett en sådan bestämmelse som måste övervägas i en sammanhängande större översyn av just skyddsjaktskriterierna i enlighet med ett särskilt uppdrag. Förbundet vill också påpeka att begreppet gård rent språkligt skiljer sig mellan olika delar av landet. Med gård avses ofta hela fastigheten, medan förordningstexten torde avse området intill boningshus och ekonomibyggnader.

47. Skydds jakt JF bilaga 4, punkt 3 och 4, hare och vildkanin

Förbundet tillstyrker förslaget och instämmer i Naturvårdsverkets motivering.

48. Skydds jakt JF bilaga 4, punkt 5, gråsparv och pilfink

Förbundet tillstyrker förslaget och instämmer i Naturvårdsverkets motivering.

49. Skydds jakt JF bilaga 4, punkt 6, vid flygplatser

Förbundet tillstyrker förslaget och instämmer i Naturvårdsverkets motivering.

50. Skydds jakt JF bilaga 4, punkt 7, årsunge av råka

Förbundet avstyrker förslaget och föreslår att nu gällande skrivning kvarstår.

Skyddsjakten på råkungar är ett exempel på när två förvaltningsmål kan gå hand i hand. Skyddsjakten syftar dels till att minska olägenheter kopplat till överstora kolonier. Men jakten på råkungar levererar också stora kulturella värden, traditionen att äta råkungar är en stor ekosystemtjänst.

Jakten på råkungar är en gammal tradition i Skåne. Råkkolonierna vårdades förr ömt då råkungarna utgjorde ett välkommet proteintillskott under vårmånaderna. Idag är jakten och efterföljande middag mer av en traditionell högtid, att jämföra med kräftskiva eller

Svenska Jägareförbundet

surströmmingsfest, samtidigt som den har en effekt som populationstillväxthämmande skydds jakt. Man är fortfarande mycket noga med inte göra för stora uttag av ungar för att säkerställa kolonins fortlevnad.

Ungar och vuxna fåglar är lätta skilja åt under perioden 10 maj-10 juni. Risken att föräldrafåglar skjuts bort från ungar är minimal.

Förbundet finner inga biologiska eller etiska skäl att ta bort denna möjlighet till skydds jakt. Förbundet föreslår en utökad allmän jakt då arten utbreder sig varför skydds jakten inte bör tas bort, även om det kan minska administrationen av skydds jaktansökningar.

Råkan orsakar även, periodvis under året, kraftiga störningar för människan i form av utebliven sömn. Denna period innefattar numera början/mitten av mars (beroende på vintern) till mitten på juni. Det är 3,5 månader som fastighetsägare påverkas starkt av råkorna och kommunjägare inte räcker till för att begränsa skadeverkningarna. Förbundet anser således att jakttiden på råka snarare bör utökas geografiskt än inskränkas.

51. Skydds jakt JF bilaga 4, punkt 8, viltvård

Förbundet tillstyrker förslaget och instämmer i Naturvårdsverkets motivering.

52. Skydds jakt JF bilaga 4, punkt 9, skydda ungar av tamdjur

Förbundet tillstyrker förslaget och instämmer i Naturvårdsverkets motivering.

53. Skydds jakt JF bilaga 4, punkt 10, viltvård

Förbundet tillstyrker förslaget och instämmer i Naturvårdsverkets motivering.

54. Skydds jakt JF bilaga 4, punkt 11, lantbruk eller viltvård

Förbundet tillstyrker förslaget och instämmer i Naturvårdsverkets motivering.

55. Skydds jakt JF bilaga 4, punkt 12, älg

Förbundet avstyrker förslaget och föreslår att nu gällande skrivning kvarstår.

Att införa skydds jakt på årskalv av älg oavsett förvaltningsform innebär i praktiken allmän jakt på älgkalvar i oskördad gröda från 1 augusti till ordinarie älgjaktens start. Skydds jakt kan t ex ske på klöverbullar ända fram till sista skörd. Förslaget innebär att statlig fällavgift ska erläggas, men förslaget säger ingenting om huruvida skjutna årskalv av älg ska avräknas från ordinarie tilldelning inom licensområde eller avräknas från avskjutningsmål i älgskötselplan inom älgskötselområde. För oregistrerad mark finns varken mål eller tilldelning, där blir det skydds jakt som kan liknas vid allmän jakt. Förbundet anser till skillnad från Naturvårdsverket att det finns uppenbar risk att viljan till samgående i större områden kommer att motverkas av förslaget. Mindre markägare med spannmålsodling kan också förväntas lämna befintlig jaktsamverkan.

Svenska Jägareförbundet

56. Skydds jakt JF bilaga 4, punkt 13 och 14, sädgås

Förbundets alternativa förslag: Sädgås får jagas vid fält med oskördad gröda om det behövs för att förebygga skada.

Se motiveringen under punkt 44.5.

57. Skydds jakt JF bilaga 4, punkt 15, grågås

Förbundets alternativa förslag: Grågås får jagas om det kan medföra olägenhet för människors hälsa samt vid fält med oskördad gröda om det behövs för att förebygga skada.

Se motiveringen under punkt 44.5.

58. Skydds jakt JF bilaga 4, punkt 16, vitkindad gås

Förbundets alternativa förslag: Vitkindad gås får jagas om det kan medföra olägenhet för människors hälsa samt vid fält med oskördad gröda om det behövs för att förebygga skada.

Se motiveringen under punkt 44.5.

59. Skydds jakt JF bilaga 4, punkt 17, kanadagås

Förbundets alternativa förslag: Kanadagås får jagas om det kan medföra olägenhet för människors hälsa samt vid fält med oskördad gröda om det behövs för att förebygga skada.

Se motiveringen under punkt 44.5.

60. Skydds jakt JF bilaga 4, punkt 18, viltuppfödning mm

Förbundet tillstyrker förslaget och instämmer i Naturvårdsverkets motivering.

61. Skydds jakt JF bilaga 4, punkt 19, koltrast och stare

Förbundet tillstyrker förslaget och instämmer i Naturvårdsverkets motivering.

62. Skydds jakt JF bilaga 4, punkt 20, ringduva

Förbundet avstyrker förslaget.

Förbundet föreslår oförändrad jakttid på ringduva, vilket gör att ändringsförslaget enligt p 62 faller bort.

63. Skydds jakt JF bilaga 4, punkt 21, flytt av fågelbo

Förbundet avstyrker förslaget och föreslår att nu gällande skrivning kvarstår.

Det är inte alltid möjligt att flytta ett bo utan ibland är avlivning nödvändigt. En ändring bör under alla omständigheter avvakta en genomgripande översyn och harmonisering av kriterierna för skydds jakt i enlighet med vad förbundet föreslår i p 44. När ett förslag ändå kommer från Naturvårdsverket i just denna fråga så här sent i processen har inte tid funnits att utreda just denna fråga om fågelbon tillräckligt noga.

64. Skydds jakt JF bilaga 4, punkt 22, årskalv av dov- och kronvilt
Förbundet avstyrker förslaget och föreslår att nu gällande skrivning kvarstår tills en utvärdering har skett.

Förbundet avstyrker Naturvårdsverkets förslag att utöka skyddsjakten till Skåne och Gotland. Bestämmelsen har nyligen införts och bör utvärderas senast i samband med nästa jaktöversyn innan den utökas eller tas bort. Naturvårdsverket föreslår också en utökad allmän jakt på såväl dovkalv- som kronkalv, vilket förbundet också till del tillstyrker. Behovet av skydds jakt på enskilda initiativ borde då snarare minska och det bör övervägas att på sikt ta bort bestämmelsen helt. Dessutom bör under alla omständigheter Skåne län undantas när det gäller kronkalv då ett särskilt förvaltningssystem för kronvilt gäller i Skåne.

65. Skydds jakt JF bilaga 4, punkt 23, årskalv av kronvilt
Förbundet avstyrker förslaget och föreslår att nu gällande skrivning kvarstår tills en utvärdering har skett.

Förbundet avstyrker den nya formuleringen av skydds jaktbestämmelsen avseende årskalv av kronvilt i förhållande till stamskada på barrträd. Den föreslagna lydelsen verkar innebära att en viss årskalv av kronvilt får fällas oavsett vilken individ av kronvilt det rör sig om ("kronhjort" i betydelse av arten som sådan) som orsakat skadan och oavsett vilken tid det rör sig om (nutid, framtid eller dåtid) när skadan orsakats. Nu gällande lydelse, eller annan liknande lydelse, som gör en koppling mellan skadegörande individ(er) och skada är en förutsättning för att begreppet skydds jakt ska kunna användas. I annat blir den jämställd med en allmän jakttid.

Avseende förbundets analys så är Naturvårdsverkets tillfrågade expert i frågan, kronviltsforskaren Anders Jarnemo, enligt vår tolkning enig med förbundet. Jarnemo är även tydlig i sitt remissvar rörande effekterna av skydds jakten på kronkalv. Oavsett om syftet är att skydda gröda eller skog är skydds jakten direkt kontraproduktiv mot sitt syfte och ökar skadebilden. Detta är samstämt belagt med flera forskningsstudier (Jarnemo 2020). Utifrån denna kunskap bör den relativt nyligen tillförda skydds jaktmöjligheten utvärderas senast i samband med nästa jaktöversyn, och enligt befintlig forskning bör skydds jakten snarare tas bort än utökas. Naturvårdsverket föreslår också utökad allmän jakt på kronkalv, vilket förbundet också till del tillstyrker. Behovet av skydds jakt på enskilda initiativ borde då snarare minska och det bör även av denna anledning övervägas att på sikt ta bort bestämmelsen helt.

Dessutom bör under alla omständigheter Skåne län undantas när det gäller kronkalv då ett särskilt förvaltningssystem för kronvilt gäller i Skåne.

66. Skydds jakt JF bilaga 4, förslag ny punkt: storskarv

Förbundets föreslår som alternativ (i enlighet med tidigare fastställt beslut om skydds jakt på storskarv från Länsstyrelsen i Stockholm – se mer nedan):

- att skydds jakt på skarv får bedrivas vid fasta och rörliga fiskeredskap samt fiskodling, vid utsättningsplatser av fisk, i fredningsområden för fisk samt för att freda beståndet av abborre.
- att skydds jakten får bedrivas under perioden 1 augusti – 1 april.
- att jakten inte får bedrivas närmare än 300 meter från känd boplats för skarv, havsörn eller fiskgjuse under perioden 1 februari – 10 augusti.
- att skydds jakt vid fiskeredskap och fiskodlingar samt utsättningsplatser av fisk endast får bedrivas inom 300 meter från dessa platser.
- att länsstyrelsen, som tidigare, kan besluta om skydds jakt efter skarv under tid och på platser där skydds jakt på enskilt initiativ inte är tillåten.

Förbundet ser det som positivt att Naturvårdsverket föreslår att skydds jakt på enskilt initiativ ska införas för storskarv. Mycket talar för att de inventeringar som tidigare utförts har underskattat stammens storlek. Ett exempel på detta är en skarvinventering som genomfördes på uppdrag av Länsstyrelsen i Kalmar 2018 (Svensk Naturförvaltning 2018). Vid denna inventering registrerades 14 074 häckande par 30 kolonier. Vid den rikstäckande inventeringen 2012 (Wirdheim & Engström 2013) registrerades 3 938 häckande par i 15 kolonier. Vilket, om båda inventeringsresultaten var korrekta, skulle ha inneburit att skarvpopulationen i Kalmar skulle ha ökat med 357% vilket är osannolikt. Resultatet från 2012 års inventering kan därmed ifrågasättas på saklig grund. Förbundet ser det därför som positivt med en förenkling av möjligheten att bedriva skydds jakt på skarv för att minska skarvens påverkan på fisket men framför allt för att minska skarvens negativa påverkan på många kustnära fiskbestånd. Däremot delar förbundet inte Naturvårdsverkets problematisering av regelverket runt skydds jakten. Här föreslår förbundet istället att det regelverk som Länsstyrelsen i Stockholms län redovisade i sitt beslut om skydds jakt efter skarv 2018-06-08, ett beslut som dessutom vann laga kraft efter ett beslut i Högsta Förvaltningsrätten, ska gälla för skydds jakt efter storskarv på enskilda initiativ.

67. Skydds jakt JF bilaga 4, förslag ny punkt: trana och sångsvan

Förbundet tillstyrker förslaget, men utan antalsangivelse, se punkt 44.5

68. Skydds jakt JF bilaga 4, förslag som inte tas vidare

Korp

Förbundet tillstyrker förslaget att inte förändra dagens skydds jaktsmöjligheter och instämmer i Naturvårdsverkets motivering.

69. Förstörelse av bävrars dammbyggnad

Förbundets avstyrker förslaget och föreslår att nu gällande skrivning kvarstår.

Naturvårdsverket anger i förslaget att det kan vara svårt att överhuvudtaget hitta bäverns boplats. Därför anser förbundet att Naturvårdsverkets krav på att endast dammbyggnad som inte har betydelse för boplatsen får förstöras äventyrar rättssäkerheten. Samtidigt finns det ibland behov av att riva bäverdammar i syfte att förhindra allvarlig skada.

Svenska Jägareförbundet

Ingången till bäverns boplats riskerar att blottläggas om dammen rivs felaktigt. Själva bäverdammen är vidare livsavgörande för bävern då dess matförråd under vintern finns under isen. I norra Sverige fryser vattendragen tidigt på året och en riven damm i slutet av september kan innebära att bävrarna förlorar tillgång till sitt matförråd och svälter ihjäl.

Mot bakgrund av ovanstående bedömer förbundet att det är bättre att bibehålla dagens regel som innebär att bäverdamm på enskilds initiativ får förstöras mellan 1 maj-31 augusti.

SVENSKA JÄGAREFÖRBUNDET

Torbjörn Larsson
Ordförande

Bo Sköld
Generalsekreterare

Bilagor:

Referenser

Vetenskapligt kunskapsläge kring älgjakt under brunst samt klimataspekter

Referenser

- Aanes S, Engen S, Saether B-E, Willebrand T & Marcström V. 2002. Sustainable harvesting strategies of willow ptarmigan in a fluctuating environment. *Ecological Applications* 12: 281-290.
- Ackerman JT, Herzog MP, Hartman CA & Herring G. 2014. Forster's tern chick survival in response to a managed relocation of predatory California gulls. *Journal of Wildlife Management* 78: 818-829.
- Ashmyr L. 2012. Hunter dynamics in relation to willow grouse demography – Implications for management and interpretation of harvest data. Doktorsavhandling. Tromsø universitet.
- Breisjøberget JI. 2018. Hunting management of a red listed small game species on public land in Norway. Doktorsavhandling. Høgskolen i Innlandet.
- Breisjøberget JI, Odden M, Storaas T, Nilsen EB & Kvasnes MA. 2018. Harvesting a red-listed species: determinant factors for willow ptarmigan harvest rates, bag sizes, and hunting efforts in Norway. *European Journal of Wildlife Research* 64: 54.
- Boothby C, Redfern C & Schroeder J. 2019. An evaluation of canes as a management technique to reduce predation by gulls of ground-nesting seabirds. *Ibis* 161: 453-458.
- Côté IM & Sutherland WJ. 1997. The effectiveness of removing predators to protect bird populations. *Conservation Biology* 11: 395-405.
- Dressel S. 2020. Social-ecological performance of collaborative wildlife governance: The case of Swedish moose management. Doktorsavhandling, Sveriges lantbruksuniversitet, SLU Umeå.
- Duit A & Löf A. 2018. Dealing with a wicked problem? A dark tale of carnivore management in Sweden 2007-2011. *Administration & Society* 50: 1072–1096.
- EC HuntingGuide. 2008. Anvisningar om jakt under fågeldirektivet. https://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/wildbirds/hunting/guide_en.htm.
- Eliassen S & Wegge P. 2007. Ranging behaviour of male capercaillie *Tetrao urogallus* outside the lekking ground in spring. *Journal of Avian Biology* 38: 37-43.
- Ericsson G & Wallin K. 1999. Hunter observations as an index of moose *Alces alces* population parameters. *Wildlife Biology* 5: 177–185.

Svenska Jägareförbundet

FACE 2019. Brev från Face till EU-kommissionen "European Commission's (EC) request for hunting suspensions for 9 waterbird species" 25 juni 2019.

Gamero, A., Brotons, L., Brunner, A., Foppen, R., Fornasari, L., Gregory, R. D., ... & Lehikoinen, A. 2017. Tracking progress toward EU biodiversity strategy targets: EU policy effects in preserving its common farmland birds. *Conservation Letters*, 10(4), 395-402.

Gjerde I & Wegge P. 1989. Spacing pattern, habitat use and survival of capercaillie in a fragmented winter habitat. *Ornis Scandinavica* 20: 219-225.

Gjerde I, Wegge R & Rolstad J. 2000. Lost hotspots and passive female preference: the dynamic process of lek formation in capercaillie *Tetrao urogallus*. *Wildlife Biology* 6: 291-298.

Haas, F. och Nilsson, L. 2019. International counts of staging and wintering waterbirds and geese in Sweden. Årsrapport 2018/2019. Lund University. Sweden

Hernandez-Matias A, Jover L & Ruiz X. 2003. Predation on Common Tern eggs in relation to sub-colony size, nest aggregation and breeding synchrony. *Waterbirds* 26: 280-289.

Hörnell-Willebrand M, Willebrand T & Smith AA. 2014. Seasonal movements and dispersal patterns: implications for recruitment and management of willow ptarmigan (*Lagopus lagopus*). *Journal of Wildlife Management* 78: 194–201.

IUCN. 2016. Guidelines for appropriate uses of IUCN red list data. Adopted by the IUCN red list Committee. <https://www.iucnredlist.org/resources/guidelines-for-appropriate-uses-of-red-list-data> .

Jarnemo A. 2020. Svar som rör punkter 14, 15, 16, 64 och 65. Naturvårdsverkets förslag på jakttider, ärende nr NV-08122-18. Remiss 2020-07-03, N2020/01735/FJR.

Johansson T. 2001. Habitat selection, nest predation and conservation biology in a black-tailed godwit (*Limosa limosa*) population. Doktorsavhandling, Uppsala universitet.

Johansson T, Hedgren S & Kolehmainen T. 2007. Återinventering 2006 av häckande fåglar på gotländska strandängar. Rapporter om natur och miljö nr 2007:17. Länsstyrelsen Gotlands län.

Lehikoinen A, Christensen TK, Öst M, Kilpi M, Saurola P & Vattulainen A. 2008a. Large-scale change in the sex ratio of a declining eider *Somateria mollissima* population. *Wildlife Biology* 14: 288-302.

Lindström, Å., Olsson, O., Smith, H. G., & Stjernman, M. 2017. What measures should be taken to improve conditions for Swedish Farmland Birds, as reflected in

Svenska Jägareförbundet

the Farmland Bird Index?. Utvärderingsrapport. Jordbruksverket, Jönköping, Sverige.

Madsen J, Clausen KK, Christensen TK & Johnson FA. 2016. Regulation of the hunting season as a tool for adaptive harvest management – First results for pink-footed geese *Anser brachyrhynchus*. *Wildlife Biology* 22: 204-209.

Mustin K, Arroyo B, Beja P, Newey S, Irvine RJ, Kestler J & Redpath SM. 2018. Consequences of game bird management for non-game species in Europe. *Journal of Applied Ecology* 55: 2285-2295.

Månsson J & Jarnemo A. 2020. Bilaga: SLU kunskapssammanställning – tid för vårflytt inför häckning, häckningens olika stadier och uppfödningssäsong. I: Naturvårdsverket 2020. Jakttidsöversyn 2019/2020, Remissversion, Naturvårdsverkets preliminära förslag, paket 2.

Nilsson L. 2017. Changes in local distribution and numbers of staging and wintering Bean Geese *Anser fabalis* in Scania, south Sweden 1977/1978–2016/2017. *Ornis Svecica* 27: 110-120.

Nyman JA. 2018. Bibehållet brunstuppehåll på älg (*Alces alces*): motiverat ur ett biologiskt, jaktetiskt och samhällsperspektiv. Beredningsrapport 2018-11. Jägareförbundet Västerbotten.

Ottosson U, Ottvall R., Green M, Gustafsson R, Haas F m.fl. 2012. Fåglarna i Sverige: antal och förekomst. Swedish Ornithological Society. Halmstad.

Ottvall, R. 2016. Åtgärdsprogram för hotade vadare på strandängar, 2015–2019. Naturvårdsverket rapport 6680.

Ottvall R. mfl. 2019. Kunskapsöversikt om populationseffekter av jakt på flyttande fåglar – med särskilt fokus på änder, gäss och morkulla. Svenska Jägareförbundet. Viltforum 1/2017.

Pfeffer SE, Singh NJ, Crooms J, Kalén C & Widemo F. 2021. Predictors of browsing damage on commercial forests – a study linking nationwide management data. *Forest Ecology and Management* 479: 118597.

Pöysä H & Väänänen V-M. 2014. Drivers of breeding numbers in a long-distance migrant: the Garganey (*Anas querquedula*): effects of climate and hunting pressure. *Journal of Ornithology* 155: 679-687.

Pöysä H mfl. 2013. Harvest mortality in North American mallards: a reply to Sedinger and Herzog. *Journal of Wildlife Management* 77: 653-654.

Sandström m.fl. 2019. Adaptiv älgförvaltning nr 19: Vad kan vi lära av goda exempel? Fakta Skog - Rön från Sveriges lantbruksuniversitet Nr 4/2019.

Svenska Jägareförbundet

Sandercock BK, Nilsen EB, Brøseth H & Pedersen HC. 2011. Is hunting mortality additive or compensatory to natural mortality? Effects of experimental harvest on the survival and cause-specific mortality of willow ptarmigan. *Journal of Animal Ecology* 80: 244-258.

Svensk Naturförvaltning. 2018. Skarvpopulationen i Kalmar län. Resultat från inventering längs kusten i Kalmar län 2018. Svensk Naturförvaltning. Rapport 02-2018.

Tapper SC, Brockless M & Potts GR. 1991. The effect of predator control on populations of grey partridge (*Perdix perdix*). In *Proceedings of the XXth Congress of the International Union of Game Biologists* (pp. 398-403). Hungary: Gödöllo.

Tapper SC, Potts GR & Brockless MH. 1996. The effect of an experimental reduction in predation pressure on the breeding success and population density of grey partridges *Perdix perdix*. *Journal of Applied Ecology* 33: 965-978.

Wegge P & Rolstad J. 2017. Climate change and bird reproduction: warmer springs benefit breeding success in boreal forest grouse. *Proceedings Royal Society B* 284: 20171528.

Widemo F. 2008. Predatorkontroll inom viltförvaltning och naturvård – En kunskapsöversikt över predationens betydelse och effekter av predatorkontroll. *Viltforum* 1/2008. Svenska Jägareförbundet.

Willebrand T & Hörnell M. 2001. Understanding the effects of harvesting willow ptarmigan *Lagopus lagopus* in Sweden. *Wildlife Biology* 7: 205-212.

Willebrand T, Hörnell-Willebrand M & Asmayhr L. 2011. Willow grouse bag size is more sensitive to variation in hunter effort than to variation in willow grouse density. *Oikos* 120: 1667-1673.

Wirdheim A, Engström H. 2013. Inventering av häckande storskarv (underart mellanskarv) i Sverige 2012. *Sveriges Ornitologiska Förening* 2012.

Svenska Jägareförbundet

Vetenskapligt kunskapsläge kring älgjakt under brunst samt klimataspekter

Förbundets förslag (se punkt 40 i remissvaret) grundar sig på centrala jaktetiska principer. Jakt ska inte bedrivas under parningstid, och jakttiden ska anpassas till klimatet.

I denna bilaga presenteras forskning som visar att Naturvårdsverkets resonemang gällande risker kring jakt under brunst inte är vetenskapligt väl underbyggt, samt att älgjakt under brunst går emot förvaltningsrekommendationer baserade på nationell och internationell forskning. Därtill presenteras forskning kring risken att älgen utsätts för värmestress i södra Sverige.

Forskning visar att jakt under brunst kan stressa älgen och försvåra en god förvaltning

Enligt Naturvårdsverkets etiska grundprinciper ska jakt inte ske under parningstid, och detta kan man bara frångå i undantagsfall där jakten kan antas ha en ringa effekt på artens reproduktion. Naturvårdsverket bedömer att jakt under brunst inte påverkar älgstammens reproduktion eller kvalitet eftersom; "flera studier av älg visat att arten inte är känslig för störningar under brunsten" (Neumann m.fl. 2009, Neumann m.fl. 2011), eftersom jakt inte "visats sig ha någon stor påverkan på älgarnas rörelsemönster" (Neumann & Ericsson 2018), eftersom tidpunkten för brunst "varierar en hel del" (Malmsten m.fl. 2014) vilket gör att brunstuppehållet "inte alltid inträffat under älgens huvudsakliga brunstperiod", samt att älgen är anpassad till den störning som jakten innebär vilket innebär att den parar sig även om jakt bedrivs i området (personlig kommentar Göran Ericsson).

Naturvårdsverket hänvisar här till en viss uppfattning inom forskarkåren om jaktens påverkan på älgarnas reproduktion under brunsten. Det finns emellertid delade meningar kring detta bland forskare, och förbundet anser att försiktighetsprincipen bör råda då det råder brist på forskning som stödjer att älgarna inte påverkas av jakt under brunst. Dessutom finns forskning som tydligt visar att så kan vara fallet.

Förbundet ifrågasätter även Naturvårdsverkets tolkning av det vetenskapliga kunskapsläget på flera punkter. Vad gäller den forskning om älgens rörelsemönster som Naturvårdsverket refererar till så undersökte Neumann m.fl. (2011) inte älgens störningskänslighet under brunst, utan hur älgens rörelser påverkas av den störning som det innebär att möta en vandrare i augusti eller en snöskoter i januari-februari. Neumann m.fl. (2009) och Neumann & Ericsson (2018) visar – i linje med Naturvårdsverkets tolkning – att man på populationsnivå inte kan se att älgarnas rörelser påverkas av jakt, d.v.s. den genomsnittliga aktiviteten påverkas inte. Naturvårdsverket utelämnar emellertid andra resultat och resonemang i dessa studier. Neumann m.fl. (2009) visar att individvariationen i älgkors rörelser ökar under jakttiden, för att tillfälligt minska under brunstuppehållet. Forskarna tolkar detta som att en del älgkor kan vara mer störningskänsliga än andra, exempelvis på grund av skillnader i tidigare erfarenheter eller

Svenska Jägareförbundet

kondition. Individvariationen ökar dessutom mer vid älgjakt än vid småviltjakt, vilket forskarna tolkar som att älgjakt är mer störande för en älgko. Neumann m.fl. (2009) och Neumann & Ericsson (2018) visar att älgdjurars rörelsemönster framför allt styrs av brunsten, då tjurarna rör sig mer och korsar vägar oftare. Detta tolkar forskarna som att älgdjur knappt reagerar på andra stimuli under brunsten, vilket leder till ett mer riskbenäget beteende som kan bidra till att älgdjur har en högre sårbarhet för jakt under brunsten.

Naturvårdsverket menar att forskning visar att brunsten varierar så mycket att brunstuppehållet inte fyller någon viktig funktion. Garel m.fl. (2009) visar – i linje med Naturvårdsverkets resonemang – att älgens brunst varierar mer i tid och rum än man tidigare trott. Garel m.fl. (2009) påpekar emellertid att detta handlar om att man med hjälp av en stor stickprovsstorlek (över 6000 norska älgar) statistiskt kunnat belägga skillnader som i själva verket är tidsmässigt små (dagar), exempelvis att kvigor i genomsnitt brunstar 8 dagar senare än kor. Forskarna drog också slutsatsen att merparten av djuren har ägglossning inom 10 dagar, vilket är en hög grad av synkroni, och att toppen infaller under sen september och tidig oktober (Garel m.fl. 2009).

Vad gäller forskning från Sverige så undersöker Malmsten m.fl. (2014) endast brunsten i södra älgjaktområdet, och uttalar sig inte om i vilken utsträckning brunstuppehållet i norra Sverige överlappar med brunsten, vilket Naturvårdsverkets skrivningar antyder. I södra området konstaterar Malmsten m.fl. (2014) att det inte finns någon statistiskt säkerställd variation mellan år och områden, men att brunsten pågår längre än vad som tidigare rapporteras. Detta till trots visar Malmsten m.fl. (2014) att 90% av korna och 68% av kvigor brunstat klart vid nuvarande jaktstart. Om man från dessa räknar bort förmodat infertila kor (5%) och prepubertala kvigor (11%) innebär det 95% av korna och 76% av de köns mogna kvigor brunstat klart vid nuvarande jaktstart.

Förbundet anser att det skandinaviska kunskapsläget är tillräckligt för att konstatera att brunstuppehållet i norr i normalfallet täcker in älgens högbrunst, samt att högbrunsten är över i södra området vid nuvarande jaktstart. Däremot skulle överlappet med brunsten öka om jaktstarten tidigareläggs i södra området, samt givetvis om brunstuppehållet i norra området togs bort, vilket förbundet motsätter sig.

De studier Naturvårdsverket hänvisar till handlar mestadels om älgens rörelsemönster. Den forskning som är mest relevant för att hur jakt under brunst kan påverka älgstammens reproduktion och kvalitet refereras emellertid inte av Naturvårdsverket, varför förbundet väljer att kortfattat göra detta. Sammanfattningsvis handlar denna del om att jakt under brunst ökar risken för en skev könskvot, dels att detta i kombination med störning kan få negativa konsekvenser för älgstammens reproduktion och kvalitet.

Både nordamerikansk och svensk forskning visar att älgdjur löper större risk att fällas vid jakt än kor. Det kan delvis bero på jägarnas preferenser, men älgdjurarnas beteende är en viktig faktor. Älgdjur rör sig mer under brunsten och sannolikheten att en tjur ska fällas ökar om jakten bedrivs i nära anslutning till brunst (Sigouin m.fl. 1995; Ericsson & Wallin 2001). I den nordamerikanska studien undersöktes könsfördelningen hos älgar som fälldes vid jakt före, under och efter brunst. Totalt sett fälldes fler tjur. Orsaken var att tjurarnas sårbarhet för jakt ökade markant under brunsten, i det nordamerikanska

Svenska Jägareförbundet

studieområdet med en topp 20-30 september. Att kor utgjorde en större andel av populationen, och att kor löpte en likvärdig eller större risk att fällas vid jakt före och efter brunst, kompenserade inte för detta. Forskarna drog slutsatsen att om förvaltningsmålet är att minimera effekten av jakt genom att främja en balanserad könskvot och kornas möjlighet till parning, då ska jakt inte inledas förrän tidigast andra veckan i oktober i deras studieområde (Sigouin m.fl. 1995).

En skev könskvot, där andelen kor är högre än andelen tjurar, kan på flera sätt ha en negativ inverkan på älgstammens reproduktion och kvalitet.

Även om en älgdjur ofta betäcker mer än en ko (Markussen m.fl. 2019), har älgen en relativt låg testikelvikt i förhållande till sin storlek. Det innebär att en älgdjur har en sämre fysiologisk förmåga att betäcka många honor än exempelvis en dovhjort eller kronhjort. I en älgstam kan det därför krävas en relativt jämn könskvot för att upprätthålla en hög dräktighetsgrad hos korna (Malmsten m.fl. 2015). En skev könskvot har visats minska sannolikheten för att kvigor ska betäckas (Solberg m.fl. 2002).

En skev könskvot, i kombination med störning på grund av jakt under brunst, kan påverka älgstammen negativt genom att kor betäcks senare. En nordamerikansk studie jämförde älgens reproduktionsprocess i ett helt ojägare population med den hos en jagad population. Älgkornas ålderssammansättning skilde inte mellan de två populationerna, men i den jagade populationen var könskvoten skev och brunstiga älgkor följdes ofta av unga tjurar. I den ojägare populationen var könskvoten jämn och kor följdes i regel av tjurar som var mer än 5 år gamla. I den jagade populationen hade älgarnas brunstbeteenden två toppar, den andra i slutet av oktober, vilket tyder på en högre grad av ombrunst. Forskarna bedömde att en mer utdragen reproduktion var en relativt svag effekt av jakt, men tillskrev detta till faktumet att endast bägjakst var tillåten under brunst, medan den huvudsakliga jakttiden (med skjutvapen) började först efter brunst, och de rekommenderade en förvaltning som främjar en jämn könskvot (Laurian m.fl. 2000).

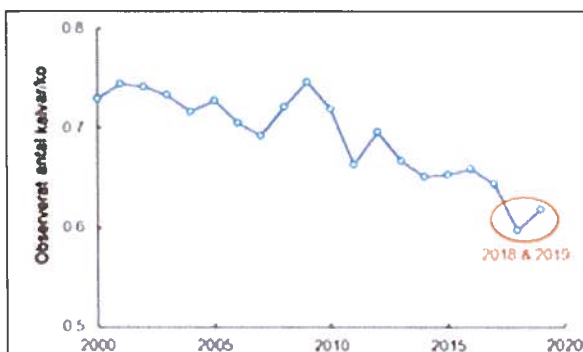
I Norge och Finland har forskning visat att en skev könskvot kan medföra att älgkor blir dräktiga senare, att kalvarna föds senare, att senfödda kalvar är mindre och inte växer ikapp utan också blir mindre som vuxna, samt att rekryteringen av kalv till vuxen ålder minskar i områden med en skevare könskvot (Saether m.fl. 2003; Solberg m.fl. 2004, 2007, 2009; Tiilikainen m.fl. 2012; Nygrén m.fl. 2015). Att senfödda kalvar inte växer ikapp utan blir mindre som vuxna kan på sikt minska älgstammens kvalitet, eftersom älgens reproduktionsframgång på många sätt är kopplade till dess kroppsvikt (Saether m.fl. 2003). För tjurar ökar andelen normala spermier med kroppsvikt, oavsett tjurens ålder, och stora tjurar får fler avkommor (Malmsten m.fl. 2015; Markussen m.fl. 2019). För kvigor ökar sannolikheten för tidig könsmodnhet vid en hög kroppsvikt, medan tyngre kor får ägglossning tidigare under brunsten och har högre ägglossningsgrad (Sand 1996a; Garel m.fl. 2009; Malmsten m.fl. 2014). I Norge och Finland har man påvisat minskande slaktvikter på kalv de senaste årtiondena, vilket delvis förklaras av en lägre kroppsvikt i vuxenpopulationen och skev könskvot (Tiilikainen m.fl. 2012). I Finland har man även bedömt att detta beror på att jakten inletts under högbrunst och i en ny förvaltningsplan har man därför senarelagt älgjaktstarten (Nygrén m.fl. 2015).

Älgstammen är stressad och försiktighetsprincipen ska därför tillämpas

Förbundet anser det vetenskapligt klarlagt att jakt under brunst allvarligt skulle försvåra uppfyllandet av riksdagens beslut att skapa en "livskraftig älgstam av hög kvalitet". Detta eftersom forskning visar att risken av tjurar överbeskattas ökar väsentligt vid jakt under brunst. Generellt sett har den skandinaviska älgstammen redan en låg medelålder och skev könskvot med en låg andel tjur, det senare eftersom jakttrycket är högre på tjur samtidigt som dessa åldras snabbare än kor (Jarnemo m.fl. 2018). Jaktåret 2018/2019 utgjorde tjur exempelvis 36% av de vuxna älgarna (www.viltdata.se). Därtill finns en problematik med minskande slaktvikter på kalv, samt ett minskat antal kalvar/ko (se figur nedan). Förbundet förordar förvaltningsmål som att minst 40% av den vuxna populationen ska bestå av tjur och en höjd medelålder för att öka kalvarnas kroppsvikt. För att främja möjligheterna att uppnå det nationella kvalitetsmålet ska försiktighetsprincipen ska tillämpas, och jakt ska inte ske under brunst.

Förbundet anser att man i älgförvaltningen dessutom ska beakta att den svenska älgstammen även stressas av miljöfaktorer som obalans med foderresurser (Tiilikainen m.fl. 2012) och ett varmare klimat. Det senare är en faktor som i allt högre grad kan förväntas missgynna älg, eftersom den är anpassad till ett relativt kallt klimat, medan övriga klövviltarter i Sverige kommer gynnas. Nordamerikansk forskning kring klimatpåverkan på älg visar bland annat att reproduktion är sämre i sydliga områden, att rekryteringen av kalv till vuxenpopulationen minskar efter varma år och torra vårar/somrar, samt att den naturliga dödligheten ökar bland vuxna älgar efter att älgens värmestresströskel överskrids. På sikt förväntas också älgens utbredning förskjutas norrut (Murray m.fl. 2006; Lenarz m.fl. 2009; Monteith m.fl. 2015; Ruprecht m.fl. 2016; Murray m.fl. 2017).

"Älgobsen" visar att antalet kalvar/ko minskar i Sverige. Sedan 2000 har älgobs-data, som även ger information om könskvot och antal kalvar, samlats in i samtliga län. Att älgens reproduktion skulle vara dålig 2018 och 2019 är i linje med forskning som visar hur älgar påverkas av varma och torra somrar. Figuren visar data på nationell nivå, men mönstret finns även på länsnivå. I 16 av 20 län var 2018 eller 2019 det sämsta året sedan 2000. Data från Svenska Jägareförbundets viltövervakning (www.viltdata.se).

Svenska Jägareförbundet

För Sveriges del visar forskningen att varma och torra försomrar sänker foderkvalitén, vilket i sin tur försämrar älgkons kondition, vilket försämrar digivning, samt minskar sannolikheten att hon kommer i brunst och får ägglossning på hösten (Sand 1996b). Det innebär att älgens reproduktion kan påverkas negativt både under ett varmt och torrt år, som den nordamerikanska forskningen visar, och att älgkons försämrade kondition under brunsten kan ge en fördröjd effekt där det föds färre älgkalvar året efter en varm försommar (Sand 1996b). En spekulering i linje med dessa forskningsresultat är att den varma sommaren i Sverige 2018 är en orsak till den relativt låga älgkalvsproduktionen somrarna 2018 och 2019 (se figur ovan). På nationell nivå visar en nypublicerad studie att älgar i södra delen av landet har en högre kronisk stressnivå än älgar i norr. Den högre stressnivån hänger samman med den högre medeltemperaturen, medan hjortdjurstäthet, närhet till stad och vägtäthet inte påverkar. Detta kan vara tecken på att successivt högre temperaturer kommer påverka älgens hälsa och utbredning i framtiden (Spong m.fl. 2020).

Referenser

Ericsson G & Wallin K. 2001. Age-specific moose *Alces alces* mortality in a predator free environment: evidence for senescence in females. *Écoscience* 8: 157–163.

Garel M, Solberg EJ, Saether B-E, Grøtan V, Tufto J & Heim M. 2009. Age, size, and spatiotemporal variation in ovulation patterns of a seasonal breeder, the Norwegian moose (*Alces alces*). *American Naturalist* 173: 89–104.

Jarnemo A, Neumann W, Ericsson G, Kjellander P & Andrén H. 2018. Hjortvilt i Sverige – en kunskapssammanställning. Rapport 6819. Naturvårdsverket.

Laurian C, Ouellet J-P, Courtios R, Breton L & St-Onge S. 2000. Effects of intensive harvesting on moose reproduction. *Journal of Applied Ecology* 37: 515–531.

Lenarz MS, Nelson ME, Schrage MW & Edwards AJ. 2009. Temperature mediated moose survival in Northeastern Minnesota. *Journal of Wildlife Management* 73: 503–510.

Malmsten J, Söderquist L, Thulin C-G, Gavier Widén D, Yon L, Hutchings MR & Dalin A-M. 2014. Reproductive characteristics in female Swedish moose (*Alces alces*), with emphasis on puberty, timing of oestrus, and mating. *Acta Veterinaria Scandinavica* 56: 23.

Malmsten J, Söderquist L, Thulin C-G & Dalin A-M. 2015. Characteristics of spermatozoa and reproductive organs in relation to age and body weight in Swedish moose (*Alces alces*). *Animal Reproduction Science* 153: 76–86.

Markussen SS, Herfindal I, Loison A, Solberg EJ, Haanes H, Røed KH, Heim M & Saether B-E. 2019. Determinants of age at first reproduction and lifetime breeding success revealed by full paternity assignment in a male ungulate. *Oikos* 128: 328–337.

Svenska Jägareförbundet

Monteith KL, Klaver RW, Hersey KR, Holland AA, Thomas TP & Kauffman MJ. 2015. Effects of climate and plant phenology on recruitment of moose at the southern extent of their range. *Oecologia* 178: 1137-1148.

Murray DL, Cox EW, Ballard WB, Whitlaw HA, Lenarz MS, Custer TW, Barnett T & Fuller TK. 2006. Pathogens, nutritional deficiency, and climate influences on a declining moose population. *Wildlife Monographs* 1-30.

Murray DL, Peers MJL, Majchrzak YN, Wehtje M, Ferreira C, Pickles RSA, Row JR & Thornton DH. 2017. Continental divide: Predicting climate-mediated fragmentation and biodiversity loss in the boreal forest. *PLoS ONE* 12(5): e0176706.

Neumann W, Ericsson G, Dettki H. 2009. The non-impact of hunting on moose *Alces alces* movement, diurnal activity, and activity range. *European Journal of Wildlife Research* 55: 255–265.

Neumann W, Ericsson G & Dettki H. 2011. The impact of human recreational activities: moose as a case study. *Alces* 47: 17–25.

Neumann W & Ericsson G. 2018. Influence of hunting on movements of moose near roads. *Journal of Wildlife Management* 82: 918–928.

Nygrén T, Maija W, Tykkyläinen R & Pusenius J. 2015. Lisääntyvät hirvinaaraat – urosten osuudet vaikuttavat hedelmöittymisten ajoittumiseen. Luke. Finland. [Citat baserat på den svenska sammanfattningen]

Ruprecht JS, Hersey KR, HAFen K, Monteith KL, DeCesare NJ, Kauffman MJ & MacNulty DR. 2016. Reproduction in moose at their southern range limit. *Journal of Mammalogy* 97: 1355-1365.

Sand H. 1996a. Life history patterns in female moose (*Alces alces*): the relationship between age, body size, fecundity and environmental conditions. *Oecologia* 106: 212–220.

Sand H. 1996b. Life-history strategies in moose (*Alces alces*): geographical and temporal variation in body growth and reproduction. Doktorsavhandling, SLU Uppsala.

Saether B-E, Solberg EJ & Heim M. 2003. Effects of altering sex ratio structure on the demography of an isolated moose population. *Journal of Wildlife Management* 67: 455–466.

Sigouin D, Ouellet J-P & Courtois R. 1995. Moose (*Alces alces*) rutting period variations. *Alces* 31: 185–197.

Solberg, E.J., Loison, A., Ringsby, T.H., m.fl. 2002. Biased sex ratio can affect fecundity in primiparous moose *Alces alces*. *Wildlife Biology* 8: 117–128.

Solberg EJ, Loison A, Gaillard J-M & Heim M. 2004. Lasting effects of conditions at birth on moose body mass. *Ecography* 27: 677–687.

Svenska Jägareförbundet

Solberg EJ, Heim M, Grøtan V, Saether B-E & Garel M. 2007. Annual variation in maternal age and calving date generate cohort effects in moose (*Alces alces*) body mass. *Oecologia* 154:259–271.

Solberg EJ, Garel M, Heim M, Grøtan V, Saether B-E & 2009. Lack of compensatory body growth in a high performance moose *Alces alces* population. *Oecologia* 158: 485–498.

Spong G, Gould NP, Sahlén E, Cromsigt JPGM, Kindberg J & DePerno CS. 2020. Large-scale spatial variation of chronic stress signals in moose. *PLoS ONE* 15(1): e0225990.

Tiilikainen R, Solberg EJ, Nygrén T & Pusenius J. 2012. Spatio-temporal relationship between calf body mass and population productivity in Fennoscandian moose *Alces alces*. *Wildlife Biology*, 18: 304–317.